

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΟΡΘΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ *

ΤΟΥ Κ. ΣΠΥΡ. Ν. ΛΙΖΑΡΔΟΥ
Τ. Γενικοῦ Διευθυντοῦ Φωτασερίου Ἀθηνῶν

Δὲν εἶναι, Κύριοι, ἡ πρώτη φορά καθ' ἣν μᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἀποβλέψωμεν, μὲ τὸν προσήκοντα σεβασμὸν καὶ τὴν τιμὴν τῆς θαθείας ἀναγνωρίσεως, πρὸς τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖ τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος. Ὁμιλῶν τις ἀπὸ τοῦ θήματος τοῦ Κέντρου τούτου, θήματος ἐπισημοτάτου διὰ τὰ θέματα καὶ διὰ τὸ δίκαιον κῦρος τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε διὰ τὰ δημόσια πράγματα καὶ διὰ τὴν περὶ τούτων ἔρευναν, ἀποτείνει τοὺς λόγους τοῦ πρὸς τὸν ἀρμοδιώτατον χῶρον. Εἶναι, Κύριοι, ἰσχυρὰ ἡ πίστις μας πρὸς τὴν ἀνάγκην ὅπως ὁ ἐπιστημονικὸς Κόσμος τῆς Χώρας μὲ τὴν συνεχῆ, τὴν ἀπροκατάληπτον καὶ ἀντικειμενικὴν ἔρευναν τῶν προβλημάτων αὐτῆς, ἐπιτελέσῃ τὸ σπουδαιότατον ἔναντι αὐτῆς χρέος του, ὡς φυσικὸς ὁδηγὸς καὶ συνειλεστής τῶν ἐνδεδειγμένων ἐκάστοτε λύσεων. Ἐὰν ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐτηρεῖτο καθ' ὅλον τὸ ἔως σήμερον διάστημα τῆς ἐλευθέρως Ἑλληνικῆς ζωῆς, ἐὰν ἡ ἐπιστήμη ἀπετέλει τὴν βάσιν τῆς πολιτικῆς καὶ ὁ πνευματικὸς κόσμος τῆς Χώρας ἐξεπλήρου τὴν ἀποστολὴν του ὡς καθοδηγητικοῦ φορέως τῶν ὑγιῶν ροπῶν τῆς Κοινῆς Γνώμης, θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἀσφαλῶς μία ἀξία ὀργανώσεως τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς, ὄντως ἐπὶ ἀνωτέρας βάσεως, ἀναποκρινομένη δὲ εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ Τόπου.

Διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ὀργανώσεως, ἀντὶ τῶν προχείρων ἐπινοήσεων καὶ πειραματισμῶν, διὰ τῶν ὁποίων ὄχι μόνον δὲν λύονται ἀλλὰ ἐπιτείνονται τὰ προβλήματα, θὰ ἐπεδιώκετο καὶ θὰ ἐπραγματοποιεῖτο οὐχὶ συμπτωματικὴ ἰσορροπία τῆς Οἰκονομίας, ἀλλὰ ἀσφαλῆς καὶ πραγματικῆ, στερεὰ καὶ προγραμματισμένη, ἰσορροπία ὀργανικῆ (σύμμετρος λειτουργία παραγωγῆς, κυκλοφορίας, διανομῆς — καταναλώσεως, χωρὶς ἀντινομίας).

Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία εἶναι ἀσφαλῶς ὁ τομεὺς τοῦ Ἐθνικοῦ βίου ὁ περισσότερο δλων ἔχων ἀνάγκην θετικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τῆς. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη πολλοῦ λόγου διὰ νὰ καταδειχθῇ ὅτι εἶναι καὶ ὁ εὐπαθέστερος. Ὑπέστη κατὰ τὸν σκληρότερον, τὸν δραματικώτερον, θὰ ἐλέγγομεν τρόπον, τὸν μοιραῖον ἀντίκτυπον τῶν μεγάλων διακυμάνσεων τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Καὶ πολλάκις καταλυτικῶς ὑπέκυψεν εἰς τὴν διαταραχὴν, τὴν ἀνατροπὴν τῆς ἰσορροπίας ἣτις ἐξ αὐτῶν ἐπήρχετο. Εἶναι, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, ἡ σκληρότερον δοκιμασθεῖσα Ἐθνικὴ Οἰκονομία. Διότι οὐδέποτε καὶ εἰς οὐδεμίαν Χώραν ἐνεφανίσθη εἰς περιόδους μεγάλων ἀναταραχῶν, τόσοσὺν δυσαναλόγως μεγάλη ἀπόστασις μεταξὺ τῆς ἐκτάσεως τῶν συντελουμένων καταστροφῶν καὶ τοῦ δυναμικοῦ ἀνορθώσεως, τῶν πρὸς ἀνασυγκρότησιν δυνατοτήτων. Εἶναι διὰ τοῦτο δικαιοτάτος ὁ χαρακτηρισμὸς ὅτι ἀποτελεῖ ἀληθὲς θαῦμα πᾶσα μορφή ἐπιδιώ-

* Ὁμιλία δοθεῖσα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος, τὴν 6ην Νοεμβρίου 1958.

σεως εξασφαλισθεῖσα διὰ τοῦ ἠθικοῦ δυναμικοῦ τοῦ "Ἐθνους, τῆς φυσικῆς ἀντοχῆς τοῦ "Ἐθνους.

Δὲν ὑπῆρξεν ὁμοῦς ἱκανοποιητικὴ ἢ προσπάθεια ἀξιοποιήσεως τοῦ παράγοντος τούτου τοῦ ἠθικοῦ δυναμικοῦ τοῦ "Ἐθνους, διὰ πᾶσαν μορφήν ἀνορθώσεως.

Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία ἐπλήγη καιρίως ἐκ τῆς πολεμικῆς ἀναταραχῆς. Ἀφ' οὗτου συνεπήχθημεν ἐκ νέου εἰς Κράτος εἰς τὴν νεωτέραν Ἱστορίαν, πολλάκις ἠναγκάσθη τὸ "Ἔθνος ν' ἀποδυθῆ εἰς ἀγῶνας σκληροῦς, εἴτε διὰ τὴν προστασίαν τῆς ἐλευθερίας του, εἴτε διὰ τὴν δλοκλήρωσιν αὐτῆς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν μας. Διότι δὲν νοεῖται ζῶν χωρὶς Ἑθνικὴν ἐλευθερίαν, οὔτε πολιτισμὸς χωρὶς ἐλεύθερον βίον.

Αἱ πολεμικαὶ ὁμοῦς συνθήκαι παρημποδίσαν τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῆς Οἰκονομίας τοῦ τόπου. Δὲν τὴν ἀφῆκαν ν' ἀναπτυχθῆ ὁμαλῶς. Ἀναστέλλουσαι τὴν εἰρηρικὴν πρόοδον διαταράσσουσι ἢ καὶ ἀνατρέπουσι ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἰσορροπίαν τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Ἀπορροφούσι μοιραίως δλόκληρον τὴν παραγωγικὴν ἀντοχὴν τοῦ "Ἐθνους καὶ χρειάζεται μακρὰ καὶ σκληρὰ προσπάθεια διὰ τὴν ἐπανόρθωσιν καὶ ἀποκατάστασιν, ἀκόμη δὲ βεβαίως μεγαλυτέρα, ἵνα ἡ ἀποκατάστασις αὐτῆ συντελεσθῆ ἐπὶ βάσεως ἀνωτέρας, ὡς ἐπιβάλλεται εἰς Λαοὺς δημιουργικοὺς καὶ ἀξίους τοῦ ἱστορικοῦ των δνόματος.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν καὶ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τοῦ μεσοπολέμου ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἔλλειψιν σταθερᾶς καὶ ἀσφαλοῦς ἰσορροπίας, σύνθεσιν ἀντιοικονομικὴν, χαμηλὴν παραγωγικότητα καὶ εἰσόδημα ἔθνικόν, ὑποτυπώδους κατὰ κεφαλὴν ἐπιπέδου. Ἐλλείπον πάντοτε τὰ στερεὰ οἰκονομικὰ θεμέλια μιᾶς Οἰκονομίας ὀργανικῆς καὶ οὐχὶ πλασματικῆς καὶ σχηματικῆς ἰσορροπίας. Διότι οὐδέποτε ἐπετεύχθη ἡ θετικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς ἀνωτέρας παραγωγικότητος καὶ τῆς δικαιότερας κατανομῆς τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ "Ἐθνους, δηλ. τοῦ ἔθνικοῦ μας εἰσοδήματος. Ἡ ἀντιοικονομικὴ σύνθεσις τῆς Οἰκονομίας, αἱ δημογραφικαὶ συνθήκαι, διετήρουσι πάντοτε τὸ ἀσυνήθως ὑψηλὸν κόστος τῆς παραγωγῆς.

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ τονισθῆ τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα ὡς ἐξαιρετικῶς βαρύνουσα συνέπεια τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, διὰ τὴν ἀπότομον συστατικὴν ἀλλοίωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας. Διότι ἀπετέλεσε σπανίαν ἢ μοναδικὴν περίπτωσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τὸ γεγονός ὅτι ἕνας λαὸς μετὰ μίαν ἀτυχῆ πολεμικὴν περιπέτειαν ἐξαντλητικῶν θυσιῶν λόγῳ τῆς πτωχῆς καὶ ἀνεξελίχτου οἰκονομίας του, ἐξηναγκάσθη ἐν συνεχείᾳ νὰ συγκεντρώσῃ ἐντὸς τοῦ Ἑθνικοῦ Κράτους, μέγαν ὁμογενῆ πληθυσμὸν νέον, ἴσον πρὸς τὸ ἐν τέταρτον τοῦ προϋφισταμένου, ἐντὸς δὲ περιωρισμένου οἰκονομικοῦ χώρου καὶ μᾶλλον ἠδικημένου ἐκ φύσεως ὅσον ἀφορᾷ τὰς τροφοδοτικὰς καὶ τὰς ἄλλας δυνατότητάς του, διὰ τὴν περιωρισμένην ἀπόδοσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς γνωστάς, πλὴν τῶν ἄλλων, ἐλλείψεις πρώτων ὑλῶν, πετρελαίων, πλουσίων καυσίμων κλπ. Διὰ τοῦτο δ βαθεῦς διὰ τὸ "Ἔθνος δραματικὸς ἐπίλογος τῆς μακρᾶς ἱστορικῆς του ἀντιδικίας πρὸς τὸν γείτονα λαὸν ἔσχε καὶ τὰς σκληροτέρας συνεπειὰς του εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τοῦ ἐλευθέρου Κράτους. Ὑπῆρξε δὲ ἡ βασικὴ ἔκτοτε αἰτία μιᾶς παγίας διαταραχῆς καὶ ἀλλοιώσεως τῶν συστατικῶν στοιχείων τῆς

οικονομίας μας, τῆς ὁποίας χαρκτηριστικὸν ἀπότοκον φαινόμενον εἶναι μία ἰσχυρὴ ἀνισοσκελὴς σχέσις μεταξύ τοῦ συνολικοῦ κοινωνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῶν ἀμέσων καταναλωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ ἱστορικὴ μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν περίοδος τῆς Ἑθνικῆς ζωῆς χαρακτηρίζεται πλέον ἀπὸ τὸ μέγα πρόβλημα παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ ὄγκου τούτου τοῦ πληθυσμοῦ, μετὰ ἕνα τεράστιον, τὴν ἐπομένῃν τῆς καταστροφῆς, ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ἀφοῦ καὶ εἰς τὰς ἐπανορθώσεις τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ὑπέστη τὸ Ἔθνος ἀδικίαν μεγάλην, εἰσπράξαν τελικῶς τὸ 3% τῶν ἀρχικῶν του ἀπαιτήσεων, ἐνῶ θεωρητικῶς τῷ εἶχον ἀναγνωρισθῆ τὰ 20% περίπου τῶν ἀξιώσεών του. Ἦτο δὲ ἀδύνατον, φυσικῶς, νὰ ὑπάρξῃ οἰαδήποτε ἐκανοποιητικὴ ἀναλογία μεταξύ τῶν ἀμέσων καταναλωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ εἰσρεύσαντος ἐξηθλιωμένου πληθυσμοῦ καὶ τοῦ οἰουδήποτε, ἔστω καὶ τοῦ ταχύτερου δυνατοῦ καὶ ὑπὸ τὰς καλύτερας ἀκόμη συνθήκας, ρυθμοῦ ἀποκαταστάσεως καὶ ἀπασχολήσεως τούτου.

Ἡ συμφορὰ μετέπειτα τῆς ξένης κατοχῆς δημιουργεῖ πλέον ἀληθῆ καταστροφὴν. Διότι ὑποκύπτουσα ἡ Χώρα καὶ εἰς τὸν παράγοντα τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως, ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν περίπτωσιν εἰς τὴν συμμαχικὴν οἰκογένειαν τριπλῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς τῆς πλέον θαναύσου μορφῆς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν χαμηλὴν βαθμίδα τῆς οικονομικῆς της ἀντοχῆς καὶ ὡς συμπτῶντος ἀκόμη κεφαλαιοδότης εἰς τὸν ἐξαντλητικὸν τομέα τοῦ Ἀφρικανικοῦ πολέμου.

Τοιοτοτρόπως ἐκ τῆς πολεμικῆς συμφορᾶς ἐπῆλθον καὶ προσετέθησαν τὰ μεγάλα καὶ ἐπαχθέστερα ὄβλανα κακὰ τοῦ **ὑπερπληθωρισμοῦ καὶ τῆς δραματικῆς ἐξουθενώσεως τοῦ ἐθνικοῦ νομισματοῦ.**

Κατεληστεύθη ἀπὸ τὸν κατακτητὴν ἡ Οἰκονομία τῆς Χώρας, κατεστράφη ἡ παραγωγικὴ μηχανὴ της μέχρις ἐκμηδενισμοῦ, διελύθη ὁ μηχανισμὸς τῆς πίστεως. Ἀνεπτόχθη ἡ κερδοσκοπία διὰ τῆς ὁποίας καὶ ἡ ἐπιχείρησις μεταβάλλεται εἰς ὄργανον **περιορισμοῦ** τῆς παραγωγῆς καὶ εἰς βαθμὸν ὑπέρμετρον ἐνεφανίσθησαν ὄβλανα τὰ φαινόμενα ἐνὸς πληθωρισμοῦ ἀμέτρου, ἤτοι ἡ ἐξαφάνισις τῆς δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς πίστεως, ὁ ἐξουτελισμὸς τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας, ἡ ἐξαθλίωσις τῶν μεσαίων τάξεων, ἡ «ἐξαφάνισις» τῶν κεφαλαίων.

Ὁ μοναδικὸς αὐτὸς ὑπερπληθωρισμὸς, διαρκοῦντος τοῦ πολέμου, ἔφερε τὴν Χώραν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀπελευθερώσεως μετὰ μόνην πηγὴν πίστεως, τὴν μηχανὴν τῆς ἐκδόσεως. Χωρὶς καταθέσεις, χωρὶς δανεισμόν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἔλλειψιν φορολογητέας ὕλης κανονικῆς, ὥστε ὑποτυπωδῶς νὰ δύναται νὰ λειτουργῇ καὶ ὁ ἕτερος μηχανισμὸς ἐπιστροφῆς τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, ὁ φορολογικὸς.

Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία ἐξηλθεν οὕτω τῆς πολεμικῆς λαίλαπος μετὰ τὴν εἰκόνα μιᾶς κατεστραμμένης ἐπιχειρήσεως, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐκτάσεως τῶν ὀλικῶν καταστροφῶν της. Ἦσαν δὲ αὗται μεγαλύτεραι ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐμπόλεμον Χώραν, ἐν ἀναλογίᾳ πρὸν τὸν πληθυσμόν μας καὶ τὸ Ἔθνικόν εἰσόδημα, ὅμως καὶ μακροτέρα διὰ τὴν Χώραν μὲν ὑπῆρξε καὶ ἡ διάρκεια τῆς ἀνωμάλου περιόδου, παραταθεῖσα, λόγῳ τοῦ ἀναρτοπολέμου καὶ τοῦ ἐκ τούτου κοινωνικοῦ διχασμοῦ, μέχρι καὶ τοῦ 1949. Μόλις δὲ ἀπὸ τοῦ 1950 εἰσέρχεται ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία οὐσιαστικῶς εἰς περιόδον εἰρηνικὴν.

Τὸ ἔργον τῆς ἀνορθώσεως περιλαμβάνει ἀνασυγκρότησιν οἰκονομικὴν καὶ ἀξιοποίησιν. Δὲν εἶναι διὰ τοῦτο ἀπλοῦν. Ὁρθῶς δὲ διεκηρύχθη ὅτι ἢ μετὰ τὸν πόλεμον μάχη κερδίζεται πολὺ περισσότερον δυσκόλως ἀπὸ ἐκείνας πού διδονται κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ. Ἐὰν εἶναι δὲ φυσικὴ καὶ ἡτιολογημένη θεαίως ἢ ἀναγωγὴ βίων τῶν δυσχερειῶν εἰς τὰς πολεμικὰς περιπετείας τοῦ Ἔθνους, ἀποτελεῖ ὅμως συμβιβασμὸν πρὸς τὴν συνείδησιν τῆς εὐθύνης, ἢ αὐτὴ αἰτιολόγησις τῶν ὅσων κακῶς παρελείφθησαν καὶ μετὰ τὴν πάροδον ἐκείνων. Ἡ μοιρολατρικὴ ἐν πολλοῖς ἀντιμετώπισις τῶν προβλημάτων ἀνορθώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας προδίδει ἀνεπάρκειαν ἐκτιμήσεως τῆς πραγματικότητος καὶ τῶν μέσων θεραπείας, ἢ ὅποια δυνατὸν νὰ ὑποβιάσῃ τὸν ρόλον μιᾶς γενεᾶς εἰς ἀδρανῆ ἀποδέκτην μιᾶς μοίρας, ἀντὶ τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ χρέους ν' ἀποβῇ ὁ ἐνεργητικὸς συντελεστὴς καὶ ὁδηγὸς μιᾶς γενικῆς ἀνορθώσεως.

Ἀποτελεῖ συμβιβασμὸν τῆς Ἡγέτιδος Τάξεως τοῦ Ἔθνους μὲ τὴν συνείδησιν τῆς, ἢ συνεχῆς ἀναγωγῆς τῆς κακοδαίμονίας τοῦ τόπου πότε εἰς τὴν φυσικὴν του πτωχείαν, πότε εἰς τὰς φυλετικοῦ χαρακτήρος ἀδυναμίας τοῦ πλήθους, ὡς βιολογικὰ ἄς εἴπωμεν κατάλοιπα τῶν αἰώνων τῆς δουλείας, πότε εἰς τὴν μοιραίαν ἐκ τῆς δουλείας ἐκείνης καθυστέρησιν τῆς γενικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς προόδου, ἐν σχέσει μὲ τὰ προκεχωρημένα στάδια τῆς δύσεως καὶ πότε εἰς τὸ ἀδυσώπητον τῶν διεθνῶν περιστάσεων.

Ἀτύχημα εἶναι ὅτι ἕως σήμερον καθυστερεῖ ἡ ἐνότης τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἢ ὅποια πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ ἀντιστοιχῇ εἰς τὴν ἐνότητα τῆς Ἐθνικῆς πολιτικῆς. Ἐκ τούτου παραμένει ἐν τῇ πραγματικότητι ἀναξιοποίητος, ἄνευ ἀποδόσεως χρησίμου διὰ τὸ σύνολον, ὁ τεραστίας σημασίας ὑποκειμενικὸς παράγων τὸν ὅποιον συνθέτει ἡ ποιότης τῆς ἠθικῆς φυσιογνωμίας τοῦ λαοῦ μας. Καὶ ἐννοοῦμεν διὰ τούτου τὴν φυσικὴν ἀνοχὴν τοῦ λαοῦ, τὴν παροιμιώδη ὑπομονὴν του, τὴν ἐξ ἰδιοσυγκρασίας λιτότητα τοῦ βίου του, τὸν εὐγενῆ ἰδεαλισμὸν ὅστις ἐμπνέει καὶ παρῳθεῖ εἰς συνεχῆ προσφορὰν θυσιῶν καὶ ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ἐπιτυχοῦς διεξαγωγῆς τῶν Ἐθνικῶν μας Ἀγώνων. Καθυστερεῖ εἰσέτι ἡ προβολὴ τῆς ἐνιαίας γραμμῆς εἰς τὰ βασικὰ προβλήματα ἀνορθώσεως. Καθυστερεῖ ἡ οἰκονομικοτεχνικὴ μελέτη τῶν προβλημάτων ἐκ μέρους ἐνὸς εἰδικοῦ Σώματος, ἐπὶ τούτῳ συνιστωμένου, μὲ τὴν ὑπεύθυνον ἐκ τῶν προτέρων προσδιωρισμένην ἀποστολὴν νὰ καταλήξῃ εἰς τὰ συγκεκριμένα πορίσματα. Ἐπὶ τούτων δὲ τῶν πορισμάτων νὰ θεμελιωθῇ, ἐν συνεχείᾳ, ἀποσπληνισμένη πολιτικὴ ἐνιαίας ἀντιμετώπισεως τῶν προβλημάτων ἀναδιοργανώσεως καὶ ἀνορθώσεως τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας.

Δὲν πιστεύομεν εἰς ἀπλοϊκὰς λύσεις ἀντιμετώπισεως τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων τοῦ Τόπου

Δὲν πιστεύομεν καὶ εἰς τὰ θαύματα. Τὸ ἐπιστημονικὸν ὅμως ἐπίπεδον ἐν Ἑλλάδι εἶναι, τύχη ἀγαθῆ, ἀρκετὰ ὑψηλόν, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἢ ἐν ψυχρῶ ἄξιᾳ θεώρησις τῶν προβλημάτων τοῦ μεταπολέμου, ἤτις θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τοὺς καλοὺς χειρισμούς.

Σαφῆς εἶναι ὁ ρόλος τοῦ Κράτους εἰς τὴν θετικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ βασικοῦ προβλήματος τῆς ἀνορθώσεως τῆς Οἰκονομίας, ἐκ τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ὁποίου,

δέν είναι υπερβολή τὸ λεχθὲν ὅτι ἀμέσως ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιβίωσις μιᾶς ἱστορικῆς φυλῆς.

Διὰ τὰ ἐπιτευχθῆ σημεῖον ὀπωσδήποτε ὑψηλότερον τοῦ μικροτέρου ὄριου συντηρήσεως τῶν προπολεμικῶν χρόνων, θὰ παραστῇ ἀνάγκη ὅπως μεταβληθῇ αὐτὴ ἡ διάρθρωσις τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας. Τὸ Κράτος θ' ἀναλάβῃ κατ' ἀνάγκην τὴν εὐθύνην πολὺ μεγαλύτερας ἐνεργείας καὶ θὰ υποχρεωθῇ ἀκόμη, οὐχὶ πλέον ὡς εἰς τὸ παρελθὸν ἐμπειρικῶς καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν ὁμαδικῶν συμφερόντων, **ἀλλὰ ὀρθολογικῶς νὰ ἐνεργήσῃ** διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν συντήρησιν ἐνὸς ὑψηλοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἡ συγκέντρωσις καὶ ἡ ἔκτασις τοιαύτης ἐξουσίας δὲν θίγει τὴν πολιτικὴν ἔννοιαν τῆς Δημοκρατίας καὶ φυσικὰ δὲν παραβιάζει τὴν ἔννοιαν τῆς οἰκονομικῆς ἐλευθερίας μὲ τὴν ὁποίαν διακρίνεται ἡ ἐνεστῶσα κοινωνικὴ μορφή τῆς ἀπὸ τῶν συστημάτων καὶ τῶν καθεστώτων τοῦ οἰουδήποτε δλοκληρωτισμοῦ. Ἡ Δημοκρατία ὡς καθεστῶς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐλευθερίας, μόνον μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κοινωνικῶν λειτουργιῶν καὶ τῆς ρυθμιστικῆς εὐθύνης τοῦ συγχρόνου Κράτους δύναται ν' ἀντιδράσῃ ἐπιτυχῶς τόσον εἰς τὸν μονοπωλιακὸν καπιταλισμὸν, ὅσον καὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ὀλιγαρχικὴν δημοκρατίαν τῆς «ἀριστερᾶς». Χωρὶς νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν συμφέροντα ἢ ἑλληνικῆς Οἰκονομίας θὰ ἀναπτύξῃ τὸν ἕκ τῶν περιστάσεων, τῶν δεδομένων Ἑλληνικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς σημερινῆς ὀργανώσεως τοῦ Κράτους, μικτὸν χαρακτήρα λειτουργίας τῆς. Μὲ βᾶσιν τὰ καθαρῶς τεχνικὰ κριτήρια τῆς οἰκονομικῆς ἀποδοτικότητος καὶ παραγωγικότητος, θὰ κριθῇ ἡ δυνατότης καὶ τὸ συμφέρον τῆς ἐθνικοποιήσεως ἢ μὴ ὀρισμένων κλάδων. Θὰ κριθῇ ἀκόμη ποιοὶ ἕκ τούτων θὰ εἶναι ἀποδοτικώτεροι ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος καὶ ποιοὶ ἀντιθέτως ὡς κοινωνικοποιημένοι, μὲ ἀπόλυτον βεβαίως καὶ ἐκεῖ συντήρησιν τῆς ἐννοίας τῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ κόστους.

Εἰς μίαν κατ' ἀνάγκην σήμερον μικτὴν Οἰκονομίαν τὴν σχέσιν καὶ τὰς ἀναλογίας μεταξὺ τῶν δύο τούτων μορφῶν ἐκδηλώσεών τῆς θὰ ρυθμίζουσιν βεβαίως μελλοντικῶς καὶ παράγοντες ἐξωοικονομικοί, ὡς εἶναι αἱ πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἐξελίξεις.

Οὐδεμία δὲ περὶ τούτων ἀντίληψις εἶναι δυνατὸν νὰ στερεώσῃ στατικῶν καὶ δογματικῶν σχῆμα οἰκονομικῆς διάρθρωσεως, διότι ἡ Οἰκονομία, γενικῶς ἐξελισσομένη, ἐμφανίζει ἀπροβλέπτους ὁλοὲν συντελεστάς μεταβολῶν, ἔναντι τῶν ὁποίων μόνον ἡ εὐκαμψία ἐνὸς συστήματος συμβιβάζεται μὲ τὴν κίνησιν τῆς ζωῆς καὶ τὴν μεταβλητότητα τῶν συνθηκῶν τῆς.

Τὸν μικτὸν τοῦτον χαρακτήρα τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ συστήματος ἐλέγχου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἀπαγκιστρώσεως ἀπὸ τῶν κύκλων τῆς ἐλευθερίας ἰδιωτικῆς ἐνεργείας ὀρισμένων κλάδων παραγωγικότητος, οὐδόπως πρέπει νὰ συγχέωμεν μὲ τὴν ἐπικίνδυνον ἑλλειψιν σταθεροῦ προσανατολισμοῦ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Οἰκονομίας πρὸς ὀρισμένην μορφήν βασικῆς λειτουργίας των. Οἱ πειραματισμοὶ ἐβλαψαν πολλαπλῶς τὴν Οἰκονομίαν τῆς Χώρας, ἣτις δὲν προσφέρει πλέον ἄλλα εἰς τοῦτο περιθώρια.

Τὸ Κράτος δὲν εἰμπορεῖ νὰ αὐτοκαταδικασθῇ εἰς μίαν προοδευτικὴν ἐγκα-

τάλειψιν τῆς ἀποστολῆς του ὡς ὄργανου καὶ παράγοντος ρυθμίσεως καὶ ἰσορροπίσεως. Ἡ πολιτικὴ του ὁμῶς πρέπει νὰ προσδιορίζεται ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐνὸς σταθεροῦ προσανατολισμοῦ, ἀπληλαγμένου πρὸ παντὸς ἀπὸ τὰς παλαιότερας μεθόδους ἀπρογραμματίστου καὶ ἐμπειρικῆς ἀσχήσεως τῶν εὐθυνῶν τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας.

Τὸ αἶτημα εἶναι: **ὄχι μόνον ἐνιαίαν ἐθνικὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐνιαίαν οἰκονομικὴν πολιτικὴν.**

Τὴν ἐνότητα τὴν ὁποῖαν ἐπιμόνως ἡ ἐθνικὴ συνείδησις καὶ πολλάκις ἀγωνιούσα ἀπαιτεῖ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν μεγάλων προβλημάτων τοῦ ἐθνικοῦ βίου, εἰς στιγμὰς μεγάλων κρίσεων, σπανίως ἠκούσθη φωνὴ ἐπιμόνως ὑποδεικνύουσα ταύτην ὡς ἐξ ἴσου ἀναγκαίαν καὶ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τοῦ οἰκονομικοῦ βίου. Καὶ ὁμῶς δὲν εἶναι μικροτέρας σημασίας καὶ οὐδενὸς διαφεύγουν τὴν ἐκτίμησιν αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι τῆς συνεχοῦς ἀπουσίας ἐνὸς τοιοῦτου προγραμματισμοῦ καὶ μιᾶς συγκεκριμένης δραστηριότητος.

Οἱ πολιτικοὶ Ὀργανισμοὶ διεκδικούντες τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν δύνανται θεβαίως νὰ προγραμματίζονται καὶ μετέρχονται καὶ διάφορα μέτρα θεραπείας τῶν ἀναγκῶν τοῦ συνόλου καὶ ἀντιμετώπισεως τῶν προβλημάτων τῆς Χώρας ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πολιτικῆς των πίστεως καὶ τῆς ἰδεολογικῆς των τοποθετήσεως ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ ἐξησφάλισαν ἐνδεχομένως τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἐκλογικοῦ Σώματος.

Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁμῶς νὰ μεταβάλλεται ἡ βασικὴ μορφή τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους, ὡς ἔκφρασις ὠρισμένης μορφῆς οἰκονομικοῦ καθεστώτος.

Ἡ διατήρησις τῆς ἀρχῆς τῆς οἰκονομικῆς ἐλευθερίας συμβιβάζεται ἀπολύτως πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κράτους, καθορίζοντος τὰ γενικώτερα πλαίσια τῆς Οἰκονομίας διὰ τῆς ἀσκουμένης παρὰ τούτου πολιτικῆς κοινωνικῆς, φορολογικῆς, πιστωτικῆς καὶ νομισματικῆς. Σκοπὸς εἶναι πάντοτε ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγικότητος, μὲ περιορισμὸν δὲ τῆς ἀμέσου παραγωγικῆς δράσεως τοῦ Κράτους εἰς τὰς εἰδικὰς ἐκείνας περιπτώσεις ἔνθα ἐκ τῶν τεχνικῶν κριτηρίων θὰ παρίσταται ὡς ἀναγκαία ἡ ἐθνικοποίησις τῆς παραγωγῆς. Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ συγχρόνου Κράτους ἀποκτᾷ οὕτω χαρακτῆρα **δαιτητικόν**, ἀλλὰ καὶ γονίμως **ρυθμιστικόν καὶ καθοδηγητικόν**, διὰ τῶν καταλλήλων φορολογικῶν, δασμολογικῶν καὶ ἄλλων μέτρων. Διὰ τούτων ὑποδοθηθῶνται ἡ τάσις ἀποταμιεύσεως, ἡ ἐπιβεβλημένη ἀνάπτυξις ἐνὸς παραγωγικοῦ τομέως καὶ ὁ περιορισμὸς ἐνὸς ἄλλου καὶ ὑποβοηθεῖται ἀκόμη ἡ στροφή τῆς ἀποταμιεύσεως πρὸς τοὺς τομεῖς ἐκείνους τῆς Οἰκονομίας διὰ τῶν ὁποίων ἐξυπηρετεῖται ἡ γενικωτέρα προσπάθεια τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐνισχύονται αἱ συμφέρουσαι ἐπενδύσεις καὶ ἀποθαρρύνονται αἱ ἄλλαι. Ἐδῶ πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὀρθῶς τὸ Κράτος ἐπελήφθη ὠρισμένων ἐπενδύσεων, ὀλιγώτερον ἴσως οἰκονομικοῦ, περισσότερον δὲ κοινωνικοῦ χαρακτῆρος, γενικωτέρας πάντως ὠφελείας καὶ ὀπωσθήποτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως διὰ τούτων ἐξυπηρετουμένης τῆς Ἰδιωτικῆς Οἰκονομίας. Ὁ Τουρισμὸς, τὰ μέγала συγκοινωνιακὰ ἔργα καὶ ὁ ἐξηλεκτρισμὸς, ἀποτελοῦν παράδειγμα γόνιμον. Εἶναι ἄκρως ἱκανοποιητικόν καὶ ἐλπιδοφόρον ὅτι ὁ πολιτικὸς κόσμος ἐπέδειξεν, ἐσχάτως ἰδίᾳ, ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν σημασίαν τῶν Κρατικῶν ἐπενδύσεων, τῆς ὁποίας συνέλαβε τὸ πραγματικόν νόημα.

Είναι ανάγκη όμως, φρονούμεν, να καταβληθῆ θετική προσπάθεια ὅπως ὁ τομεὺς οὗτος, ὁ τόσο σημαντικός, τῆς Κρατικῆς δραστηριότητος, συστηματοποιηθῆ καὶ ὀργανωθῆ, ὅπωςδὴποτε δὲ προγραμματισθῆ.

Θὰ ἔπρεπε δὲ νὰ μελετηθῆ καὶ ἀντιμετωπισθῆ καὶ αὐτὴ ἡ δυνατότης τῆς δημιουργίας ἐνὸς ἀνεξαρτήτου Κρατικοῦ Ὁργανισμοῦ Ἐπενδύσεων, λειτουργούντος ἐν προσαρμογῇ πρὸς τὰς σημερινὰς ἐπὶ τοῦ θέματος ἀντιλήψεις καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἰδιωτικῆς Ἐπιχειρήσεως.

Ἡ εὐθὺν, τέλος, διὰ τὰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις καὶ ἡ ἐν γένει πρωτοβουλία τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ἐλευθέρου Οἰκονομίας, οὐδὲν παρεμποδίζει τὴν ἐπέκτασιν ἀκόμη τῆς Κρατικῆς δραστηριότητος ἐκεῖ ὅπου δὲν δύναται, *ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, νὰ ἀναλάβῃ τὸ βάρος τοῦτου ἰδιωτικῆ ἐνέργεια, ὡς εἶναι ἐκτέλειαι ἔργων ἀπαιτούμενων συνδρομῆν μεγάλων κεφαλαίων καὶ τεχνικῶν προϋποθέσεων.* (Ἐξηλεκτρισμός, Διύλιστήρια, Ὑδροηλεκτρικὰ ἔργα).

Ἡ ἀσκησις ἐκ μέρους τοῦ Κράτους τοιαύτης μορφῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς ἀποτελεῖ σοβαρὸν αἴτημα καθολικῆς μορφῆς, ἀμέσως συναπτόμενον πρὸς τὸ πρόβλημα ἀνορθώσεως τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας. Διότι θὰ ὑποβοηθῆσῃ τὴν ὀρθὴν ἀνακατανομὴν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τοῦ ὅπου, θὰ μετριάξῃ καὶ θὰ αἴρῃ συστηματικῶς καὶ ἐξακολουθητικῶς τὰς κοινωνικὰς ἀνισότητας, ὡς εἶναι ὁ κοινωνικὸς σκοπὸς τῆς Δημοκρατίας.

Θὰ περιορίζῃ ὅσον ἐπιβάλλεται τὰς ὑπερβολὰς τοῦ Κεφαλαίου. Θὰ ἐξυψώσῃ τὴν τιμὴν τῆς ἐργασίας, θὰ τὴν κατοχυρώσῃ καὶ θὰ τὴν προστατεύσῃ περισσότερο. Θὰ διαψεύσῃ τὸ σχῆμα τοῦ ταξικοῦ Κράτους.

Ἡ λειτουργία, Κύριοι, μιᾶς ἐλευθέρου Οἰκονομίας ὡς εἶναι ἡ Ἑλληνική, ἐντὸς τοῦ πολιτικοῦ σχήματος τῆς Κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας, συμβιβάζεται ἀπολύτως καὶ μὲ τὴν ψυχολογικὴν ἰδιοσυσσιασίαν τῆς φυλῆς μας, μὲ τὴν φυλετικὴν μας προσωπικότητα.

Ἡ ἔως σήμερον κτηθεῖσα πείρα ἐκ τῆς ἱστορικῆς πράξεως τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ, ὑπὸ τὰς γνωστὰς τοῦλάχιστον μορφὰς ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐνεφανίσθη καὶ ἐπραχματοποιήθη οὗτος εἰς τὴν ζωὴν, ἀλλοῦ μὲν ἐξαφανισθεὶς ἤδη, ἀλλαγῶ δὲ μὲ συνεχεῖς μεταλλαγὰς καὶ μεταπτώσεις παρατεινόμενος, οὐδὲν ἀξιόλογον ἐπιχείρημα καταλείπει ἐναντίον τῆς Ἐλευθερίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας παραμένουν πάντοτε, διὰ τοῦτο, αἱ προτιμήσεις τοῦ ἐλευθέρου Κόσμου.

Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἔχει ὑπερπερασθῆ ἡ κρίσις τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν θεσμῶν ἐκείνων διὰ τῶν ὁποίων χαρακτηρίζεται καὶ ἐκφράζεται ἡ ἀρχὴ τῆς οἰκονομικῆς ἐλευθερίας, ἡ ἔχουσα ὡς ἀναγκαίαν αὐτῆς προϋπόθεσιν τὴν ἀντίστοιχον ὀργάνωσιν τοῦ Δημοσίου βίου, τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν.

Οἱ καλοὶ χειρισμοὶ θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς διαταραχθείσης ἰσορροπίας. Ἀπαιτεῖται ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς Οἰκονομίας μὲ διατήρησιν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὰς θεμελιώδεις μορφὰς λειτουργίας τῆς.

*
*
*

Πρόβλημα έκτάκτου σοβαρότητος δια τὴν ὀριστικὴν ἀνόρθωσιν τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας παραμένει πάντοτε ἡ ὀρθολογιστικὴ τῆς ὀργάνωσις.

Ἄτυχῶς ὅμως, ὅπως γίνεται κατάχρησις τοῦ ὄρου τῆς «Κοινωνικῆς Πολιτικῆς» ἥτις παρ' ὧν μὲν ἀσχεῖται, ἀλλὰ συνεχῶς ἀπουσιάζει εἰς τὴν Χώραν μας ὁ ἐπιβεβλημένος βαθμὸς τῆς, τοῦλάχιστον εἰς ἣν ἔκτασιν ἐπιβάλλουν αἱ ἀνάγκαι τῆς, οὕτω πολὺς εἶναι συνεχῶς ὁ λόγος καὶ περὶ τῆς λεγομένης ὀρθολογιστικῆς ὀργάνωσεως, ἥτις κατήντησε καὶ αὐτὴ δια τὸν Τόπον μας ἀρετὴ, περὶ τῆς ὁποίας ὅμως οὐδεὶς ὑπεύθυνος νὰ δύναται εἰλικρινῶς νὰ εἴπῃ «λόγος γὰρ ἦσθα, ἐγὼ δὲ σὲ ἔργῳ ἤσκου». Διότι πλεῖστοι ἀκόμη τομεῖς τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ τοῦ καθόλου κοινωνικοῦ βίου τῆς Χώρας μας χαρακτηρίζονται διὰ τὴν ἀπουσίαν συστήματος καὶ μεθόδου, συγχρόνων ἐπιστημονικῶν μέσων καὶ ἀρχῶν.

Πρόσφατοι εἶναι ἀκόμη αἱ δηλώσεις ἀρμοδιωτάτου παράγοντος καὶ ἐκ τῶν ἐπιλέκτων τῆς δημοσίας ζωῆς τῆς Χώρας, τοῦ ἀξιότιμου Διοικητοῦ τῆς Τραπεζίης τῆς Ἑλλάδος, Καθηγητοῦ κ. Ξ Ζολώτα, ὅστις ἐνετόπισε τὸ πρόβλημα τῆς Οἰκονομίας εἰς τὴν σοβαρὰν ἔλλειψιν ὀρθολογιστικῆς ὀργάνωσεώς τῆς, ἐπιγραμματικῶς τονίσας ὅτι δὲν λείπουν τὰ ὀρθὰ προγράμματα ἀλλὰ προσκρούει ἡ ἐκτέλεσις ἔργων εἰς τὴν ἔλλειψιν ταιαύτης ὀργάνωσεως πρὸς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ στραφοῦν ὅλοι αἱ σοβαρὰι προσπάθειαι.

Ὁ καθὼς ἐμπειρισμὸς καὶ ἡ ἐμβαλωματικὴ προχειρολογία διατηροῦν ἀκόμη σαφῆ τὰ ἴχνη τῆς παρουσίας των εἰς πολλοὺς τομεῖς τῆς ὀργανωμένης Οἰκονομίας καὶ οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν σοβαρῶς νὰ ἰσχυρισθῇ τὸ ἀντίθετον.

Λειτουργήματα, σημασίας ἰδιαζούσης, καταλαμβάνονται ἐκ μέρους μὴ ἐιδικῶν, ὑποκαθιστωμένου οὕτω τοῦ πρακτικισμοῦ εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρμοδίων ἐπιστημονικῶν ὑπηρεσιῶν, τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἡ ζωὴ μας, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ πάντα προφανῶς «ἐτακτοποιήθησαν», δὲν ἔχει ἀνάγκην! Πλήθος ἐπιστημόνων παραμένουν ἀνεῦ ἀπασχολήσεως καὶ δράσεως ἐνεργοῦ ἢ τῆς καταλλήλου ἀπασχολήσεως των καὶ παραμένουν ἀναξιοποίητοι, ἐνῶ δύναται αὐτοὶ νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίας ἀνωτέρου ἐπιπέδου, εἰς τὴν ἐπάνδρωσιν τομέων τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, τῆς Δημοσίας καὶ τῆς Ἰδιωτικῆς καὶ ἀντ' αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται οἱ μὴ ἐιδικοί, οἱ ἀνίδεοι ἢ οἱ μέτριοι, χωρὶς καμμίαν πραγματικὴν ἐπιλογὴν.

Ἀκόμη καὶ εἰς διενεργηθέντας διαγωνισμοὺς διὰ τὴν κατάληψιν θέσεων, ἐτέθησαν τὰ τυπικὰ προσόντα πτυχιούχων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ μάλιστα τῶν κλασσικῶν Γυμνασίων, εἰς ἴσην μοῖραν πρὸς τὰ πτυχία τῆς Ἀνωτάτης Οἰκονομικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

*
*
*

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ πρέπει νὰ θίξωμεν μὲ πικρίαν τὸ πρόβλημα τῆς ἀναγκαίας στροφῆς τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ εἰς τὸν τόπον μας νὰ παραμένῃ μονομερῶς καὶ κατὰ παρὰδοσιν «κλασσικὴ».

Τὰ δημοσιευθέντα ἐπίσημα στατιστικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν Στατιστικὴν Ἐπετηρίδα τὴν ἐκδομένην ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, περὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς μας κινήσεως κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1956 - 57, εἶναι λίαν ἀποκαρδιωτικὰ διὰ τὸ θέμα τῆς ἀναγκαίας τονώσεως τῶν τομέων ἐκείνων τῆς παιδείας

οτινες ιδιαίτέρως εξυπηρετούν τὰς συγχρόνους κοινωνικὰς καὶ οικονομικὰς ἀνάγκας τῆς Χώρας καὶ προορίζονται νὰ τροφοδοτήσουν ἀξίως τοὺς τομεῖς τῆς Οἰκονομίας τῆς.

Πολλὰ καὶ ἀπὸ ἐπισημοτάτων καὶ ἄλλως ἀρμοδιωτάτων χειλέων ἐλέχθησαν μέχρι τοῦδε περὶ ἐπιθεβλημένης στροφῆς ἐνὸς μεγάλου μέρους τῆς Νεολαίας μας καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐμπορικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς, ἢ κατ' ἄλλους τεχνικῆς, ἐκπαίδευσως. Τὸ πρόβλημα ἐμφανίζεται πλέον ὑπὸ τὴν μορφήν καθολικοῦ αἰτήματος καὶ δὲν παραλείπεται εὐκαιρία, εἰς οἰκονομικὴν ἐπίσημον ἰδίαν προβολήν του, διὰ νὰ τονισθῇ ἡ ἰδιαίτερα καὶ κρίσιμος σημασία του. Οὐδεμία ὁμως θετικὴ ἔως σήμερον ἀντιμετώπισις του ἐπεχειρήθη. Διὰ τοῦτο οἱ ἀριθμοὶ τῶρα ἔρχονται νὰ διαψεύσουν καὶ πάλιν τοὺς λόγους καὶ νὰ καταδείξουν ὅτι εἰς τὴν πραγματικότητά οὐδεμίαν ἀπήχησιν—ὡς εἶναι φυσικὸν ἄλλως τε—δύνανται νὰ ἔχουν οἱ λόγοι ὅταν ἀπουσιάζουν τὰ θετικὰ καὶ μελετημένα ἔργα.

Ὅτω πληροφοροῦμεθα καὶ ἐπισήμως καὶ ἀκριβῶς—διότι τὸ πρᾶγμα θεθαίως ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἦτο φανερόν—ὅτι κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1956·57 τὰ κλασσικὰ Γυμνάσια, δημόσια καὶ μὴ, ἡμερήσια καὶ νυκτερινά, ἀπερρόφησαν 200 χιλιάδας καὶ πλέον μαθητὰς ἀπὸ τὴν σπουδάζουσαν νεότητα, ἐνῶ ἡ μέση ἐμπορικὴ ἐκπαίδευσις, πάσης φύσεως καὶ ἐξαρτήσεως, μόνον 15 χιλιάδας, γενικώτερον δὲ ἡ τεχνικὴ 36.000.

Τὶ ἀναμένει τὸ Κράτος καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ ἡγεσία τῆς Χώρας μας διὰ νὰ συγκομίσῃ τὰ ἀναγκαῖα συμπεράσματα τοῦ θλιβεροῦ ὄντως φαινομένου τούτου καὶ νὰ προέλθῃ εἰς μίαν ἀποφασιστικὴν ἀντιμετώπισίν του;

Ἡ ὑπερτροφία αὐτῆ τοῦ «κλασσικισμοῦ» δὲν προὐκίσει θεθαίως καλὰς ἡμέρας διὰ τὸν συγχρονισμόν τῆς μορφώσεως πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου. Ἐκ τούτου συγχωρεῖται ἡ δυσμενεστέρα πρόγνωσις διὰ τὰ ἐξαγγελόμενα προγράμματα ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἀξιοποιήσεως, ἅτινα ὁμως προϋποθέτουν καὶ τοὺς καταλλήλως προητομασμένους φορεῖς των οἱ ὅποιοι θὰ τὰ μεταφέρουν εἰς τὴν πράξιν, θὰ τὰ μετουσιώσουν καὶ θὰ τὰ κινήσουν μὲ ἐπιτυχίαν. Ἀπαιτοῦν καὶ αὐτὰ τὸν ἰδικὸν των Κόσμον, ὅστις ὁμως δὲν παρασκευάζεται εἰς τὰς αἰθούσας τῶν «κλασσικῶν Γυμνασίων» ἐνθα ὁ τοιοῦτος συνωστισμός, διὰ τὴν Χώραν μας καὶ διὰ τὴν ἐποχὴν μας, κατῆντησε πραγματικὴ συμφορά.

Ἐφημερὶς ἐκ τῶν ἐγκρίτων, εἰς ἄρθρον οικονομικῆς ἐπισκοπῆσεως ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ ρίζαι τοῦ κακοῦ» χαρακτηρίζει ὡς ὑπ' ἀριθμὸν 2 βασικὴν ἀδυναμίαν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ ἐιδικευμένων στελεχῶν.

Ὁ Καθηγητὴς κ. Ι. Γκίκας, εἰς ἄρτι κυκλοφορήσαν κοινωνιολογικὴν ἔρευναν τῆς Οἰκονομίας, χαρακτηρίζει τὴν σημερινὴν κλασσικὴν παιδείαν ὡς ἐνταφιασμόν τῆς οικονομικῆς ἰσχύος τοῦ Ἔθνους εἰς τὸ παθητικὸν τοῦ ὁποίου προστίθεται κατ' ἔτος 25.000 νέοι καὶ νέαι ματαίως ἐπιζητούντων μίαν μικρὰν ἀπασχόλησιν καὶ καταλήγει ὅτι σήμερον ἀπαιτεῖται ἀναπροσαρμογὴ τῆς παιδείας πρὸς τὰς σημερινὰς κοινωνικὰς, οικονομικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Καὶ αὐτὸ τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου 1958 ἀσχολούμενον μὲ τὸ πρόβλημα τῆς ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως γράφει τὰ ἑξῆς:

«ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ»

«*Η κρίσις εις τὴν ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν, περὶ τῆς ὁποίας τόσος γίνεται λόγος, ἐκδηλοῦται ἐντονώτερον εἰς τὸν τομέα τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως.*

«*Ἡ ἀνεργία καὶ ἡ ὑποαπασχόλησις καὶ αἱ χιλιάδες τῶν νέων, ποὺ κατ' ἔτος ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ σχολεῖα, χωρὶς νὰ ἔχουν ἐφόδια ἐπαρκῆ διὰ παραγωγικὴν ἀπασχόλησιν, εἶναι γεγονότα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν Οἰκονομίαν μας. Ἐνα ἄλλο ὅμως γεγονός τὸ ὁποῖον εἶναι ἐξ ἴσου χαρακτηριστικόν, εἶναι ἅψ' ἑνὸς ἢ εἰς ὄλους σχεδὸν τοὺς κλάδους καὶ τὰς βαθμίδας τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας ἔλλειψις εἰδικευμένων ἐργατῶν καὶ ἐργοδηγῶν, συνεχῶς ἐπιτεινομένη ἀπὸ τὴν πραγματοποιουμένην ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς καὶ ἅψ' ἐτέρου ἢ χαμηλῆς ἐπαγγελματικῆς στάθμης τῶν ἐργατῶν, οἱ ὁποῖοι σήμερον θεωροῦνται ὡς εἰδικευμένοι. Καὶ τὸ δεῦτερον τοῦτο γεγονός αἰτιολογεῖ, μέχρις ἑνὸς βαθμοῦ, τὸ φαινόμενον τῆς ἀνεργίας καὶ ὑποαπασχολήσεως, διότι ἔλλειψις ἐπαρκῶς εἰδικευσεως σημαίνει χαμηλὴν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας, δηλ. ἠῤῥημένον κόστος παραγωγῆς καὶ χαμηλοὺς μισθοὺς καί, ἄρα, χαμηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον διὰ τὸν μέγαν τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ· εἰς αὐτὸ δὲ τὸ χαμηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον ἔχει τὰς ρίζας του τὸ φαινόμενον τῆς ἀνεργίας. Καὶ ἔτσι ἡ ἔλλειψις εἰδικευμένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα προσκόμματα εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας μας».*

Συστηματικὴ εἶναι εἰσέτι ἡ ἀποφυγὴ τῆς χρησιμοποίησεως στελεχῶν ἐπισημονικῶν εἰς τὴν Ἰδιωτικὴν Οἰκονομίαν. Ἀκόμη ἐξακολουθεῖ, Κύριοι, νὰ κυριαρχῆ εἰς τὴν Χώραν μας ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ διοικήσεις σοβαρωτάτων ἐνοτήτων τοῦ οἰκονομικοῦ βίου εἶναι ὑπόθεσις τιμητικῆς ἐντάξεως προσώπων ἢ βιοποριστικῆς ἀπασχολήσεως ἄλλων. Οὕτω θέσεις Συμβούλων εἰς Διοικήσεις σοβαρωτάτων Ὄργανισμῶν καὶ μεγάλων Ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας κατανοῦν εἰς τὴν Χώραν μας ἀξιώματα τιμῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀσφαλῶς δικαιούνται πρόσωπα πλήρως εὐπρόληπτα καὶ ἀξία κατὰ τὰ ἄλλα διὰ τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσέφερον εἰς τομεῖς ὅμως ξένους πρὸς τὰ συμφέροντα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις ἐκείνων εἰς τὰς διοικήσεις τῶν ὁποίων τῶρα καλοῦνται. Παραγνωρίζονται τοιοῦτοτρόπως τόσον τὰ συμφέροντα τῶν Ὄργανισμῶν τούτων, ὅσον καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ ὑπηρετηθῶσιν ἀπὸ τὰ ἀρμόδια καὶ τὰ κατάλληλα διὰ τοῦτο, διὰ τὰς καταλλήλους θέσεις, πρόσωπα. Καὶ τὰ πρόσωπα αὐτὰ δύνανται καὶ πρέπει νὰ ἐπιλεγῶσιν ἀπὸ τὰς ἐπισημονικὰς τάξεις τῆς Χώρας καὶ τὴν ἐν γένει δημοσίαν δρᾶσιν τὴν ὁπωσδήποτε κατὰ ἕνα τρόπον συνδεομένην μὲ τὰ λειτουργήματα τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ὑπηρετήσουν.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸν τῶν ἀντιλήψεων αἰτινες ἐπικρατοῦσιν ἀτυχῶς εἰσέτι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς καταλλήλου ἀξιοποίησεως τοῦ προσωπικοῦ παράγοντος.

Καὶ τοῦτο εἰς μίαν Χώραν εἰς τὴν ὁποίαν ἀντιθέτως θὰ ἔπρεπε μὲ ὅλας τὰς δυνατὰς θυσίας συμφερόντων, συμπαθειῶν καὶ προτιμήσεων, νὰ ἐξασφαλισθῆ ἢ εἰς τὴν μεγαλύτεραν δυνατὴν κλίμακα χρησιμοποίησις τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν καλυ-

τέρων και ἐξειδικευμένων στελεχῶν τῆς, ὥστε και ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς νὰ ὑπηρετηθῆ ὁ συγχρονισμὸς και ἡ προσαρμογὴ πρὸς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως και λειτουργίας τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς Χώρας. Νὰ ἀποκατασταθῆ δηλ. ἡ ἀξία τῆς μεθόδου και τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν θέσιν τῶν καθυστερημένων ἐμπειρικῶν μορφῶν ὀργανώσεως.

Δὲν ἀναφέρομαι θεαβαίως εἰς τὰς ἐξαιρέσεις, εἰς τὰς ὁποίας πρέπει διακριτικῶς νὰ κατατάξωμεν τὴν προσπάθειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος και τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν Οἰκονομικῶν και Ἐμπορικῶν ἐπιστημῶν ὡς και Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, τόσον διὰ τὴν κατάρτισιν στελεχῶν τῆς Οἰκονομίας καταλλήλων και ἐπαρκῶν διὰ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ὀργανώσεως, διοικήσεως και ἐκμεταλλεύσεως, ὅσον και διὰ τὴν εὐρείαν διάδοσιν ἐνὸς τοιοῦτου πνεύματος μεθοδικῆς και ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως και λειτουργίας τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς Χώρας :

Ποία αὐξήσις παραγωγικότητος, Κύριοι, ποία ἀνθρώσις τῆς Οἰκονομίας εἴμπορεῖ νὰ προσδοκᾶται ὅταν ἀπλοῦται τόσον χαρακτηριστικὴ περιφρόνησις πρὸς τὸν προσωπικόν, τὸν ἐμφυχον παράγοντα τῆς ἐργασίας, ὅστις ὁμοῦ εἶναι ὁ μοναδικὸς φορεὺς ὄλων τῶν προσπαθειῶν και τῶν μεταβολῶν και ὁ ἀποφασιστικὸς συντελεστὴς τῆς ἐπιτυχίας των :

Ὅσακις, εἰς οἰονδήποτε ἐποχὴν και περιοχὴν τῆς Ἱστορίας και εἰς οἰονδήποτε τομέα τῆς ὀργανομένης ζωῆς, ἐπεχειρήθησαν ἀξία λόγου μεταβολαί, τὸ πρῶτον ἀποφασιστικόν εἰς τοῦτο βῆμα ὑπῆρξεν ἡ ἐπιστράτευσις τῶν καλυτέρων στοιχείων τῆς δόξης, τῶν ἐπιλέκτων τῆς Χώρας και ἡ ἐνταξίς των εἰς τὰ κυριώτερα σημεῖα τῶν ἐπιχειρουμένων μεταβολῶν. Ποῖος δύνανται σοβαρῶς νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἐγένετο και γίνεται τοῦτο εἰς τὴν Χώραν μας, ἐνθα, μία λεπτομερῆς και ἐξαντλητικὴ ἔρευνα τοῦ πράγματος, θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ καταδείξῃ ἀνενόχλητον εἰς καίρια σημεῖα τῆς τὴν δυναστείαν τῆς μετριότητος και τῆς ἀκαταλληλότητος και μάλιστα εἰς τοὺς πλέον ἀπιθάνους διὰ τοῦτο τομεῖς σοβαρωτάτων συμφερόντων τῆς ζωῆς τοῦ συνόλου :

Εἶναι καιρὸς ὁ Ἐπιστημονικὸς Κόσμος νὰ ἀναλάβῃ μίαν πραγματικὴν ἐκστρατείαν εἰς τὸ θέμα τοῦτο τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ προσωπικοῦ παράγοντος εἰς τὴν Χώραν μας, ὡς φορέως τῶν ἐπιθυμητῶν μεταβολῶν. Καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς ὀρθὰς λύσεις. Καὶ νὰ διακηρύξῃ και νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς μεγάλης ἀληθείας, ὅτι ὁ Τόπος ἀπὸ τῆς ἀνακτιήσεως τῆς Ἐθνικῆς του ἀνεξαρτησίας εἰς τὴν νεωτέραν Ἱστορίαν, ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, πολλὰ τὰ δεινὰ ὑπέφερεν ἐξ αἰτίας πλημμελοῦς πάντοτε διαθερῶσεως τῶν διαφόρων τομέων ἐκδηλώσεως τῆς γενικῆς δραστηριότητος, ὥστε και ἐκ μόνου τοῦ λόγου τούτου νὰ χρεωκοπήσουν προσπάθειαι και θεσμοὶ ἀξιοὶ ἐν τούτοις καλυτέρας τύχης διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου.

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κράτους δὲν ἐδόθη ἡ καλυτέρα ἐκδηλώσις παραδείγματος εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν θέμα. Αἱ Φοροτεχνικαὶ τοῦ Ὑπηρεσίαι, ἡ ὀργανώσις τῶν Λογιστικῶν τοῦ Ὑπηρεσιῶν, κάθε ἄλλο ἢ παρέχουσι τὴν εἰκόνα τῆς πλήρους ὀρθολογιστικῆς τῶν ὀργανώσεως. Ἀναγνωρίζομεν τὴν φιλότιμον και ἀποδοτικὴν ἐνασχόλησιν ἐνὸς Κόσμου ἐργαζομένων, προσπαθοῦντος πολλὰκις νὰ

ἐπιτελέσῃ καὶ μὲ θυσίας τὸ καθήκον του. Δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ. Αὐτὸ τὸ Δημόσιον Λογιστικὸν τῆς Χώρας διέπεται εἰσέτι ἀπὸ τοὺς θεσμοὺς τῶν περιόδων τῆς Βασιλείας τοῦ Ὄθωνος καὶ δὲν νομίζομεν ὅτι τὸ παράδειγμα τοῦτο, τὸ ἐνδεικτικῶς σημειούμενον, ὕστερεὶ σημασίας.

Ἄς μὴ θεωρεῖται παρ' οὐδενὸς ὅτι θέματα τοιαῦτα δὲν εἶναι ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸ πρόβλημα τῆς μεταπολεμικῆς ὀργανώσεως τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας. Ἐρωτῶμεν ὅμως διὰ μίαν ἀκόμη φοράν: Διατί πρὶν φθάσωμεν εἰς τοὺς «ἥρωισμοὺς» νὰ μὴ ἐπιτελέσωμεν προηγουμένως, νὰ μὴ ἐξαντλήσωμεν τὰ ἀπλᾶ καὶ ἀποφασιστικά, διὰ τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖται μόνον κοινὸς νοῦς διὰ νὰ τὰ συλλάβῃ καὶ ὄχι ἥρωισμὸς ἀλλὰ οὔτε κἀν γενναϊότης, ἀλλὰ μία ὀρθὴ μόνον προγραμματισμένη θέλησις διὰ νὰ τὰ ἀποφασίσῃ καὶ νὰ τὰ ἐπιβάλλῃ; Ἐνώπιον τῶν πειραματισμῶν, οὔτινες κατὰ κανόνα εἶναι ἐπικίνδυνοι εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, προτιμότερα εἶναι πάντοτε ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐδοκιμάσθησαν ἤδη ἀλλαχοῦ εἰς τὴν πράξιν τῆς ἐφηρμοσμένης ζωῆς καὶ ἔχουσιν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ ἀλάνθαστον τεκμήριον τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων δικαίωσεως των.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν διανοίγεται ἡ ἐπιβεβλημένη καὶ παρ' ἡμῖν συν-εργασία τῶν τεχνικῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν στοιχείων τῆς Χώρας, τῶν τεχνικῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων τῆς, τοῦ Τεχνικοῦ καὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ Κόσμου, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων ἀνορθώσεως καὶ ἀξιοποιήσεως.

Ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας καὶ ἰδιαίτερος ἐκείνων τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ζημιῶν ἢ τῶν καταστροφῶν ἐκ τοῦ πολέμου, φανερόν εἶναι ὅτι ταῦτα ἐμπίπτουσιν κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δύο τούτων στοιχείων, διότι εἶναι κυρίως χαρακτηρὸς οἰκονομικοῦ. Ἐκ τούτου εὐκόλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀναμένη πλήρη σύμπραξιν τῶν κυρίων συντελεστῶν ἀποκαστάσεως καὶ ἀνορθώσεως, τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ τεχνικοῦ, οὔτινες ἀντιστοιχοῦσιν ἀπολύτως καὶ ἀναποκρίνονται εἰς τὴν σύγχρονον μορφήν τοῦ Πολιτισμοῦ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ βεβαίως τὰ ἐπίπεδα τῶν ὕλικῶν σχέσεων τῆς ζωῆς.

Ἡ ἐποχὴ μας προσδιορίζεται περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐπίτασιν τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος καὶ ὡς τοιοῦτο τοῦτο εἶναι φυσικὸν ὅτι κινεῖ περισσότερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου ἐκείνου, ὅστις ἐπιστημονικῶς μὲν, ὡς ἐκ τοῦ κύκλου τῆς πνευματικῆς του ἀπασχολήσεως, ἐπαγγελματικῶς δέ, ὡς ἐκ τῆς ἀντιστοίχου ἐπαγγελματικῆς του τοποθετήσεως, συνάπτει κατὰ ἀρμοδιότητα πλέον πρὸς αὐτό.

Εἰς τὴν Χώραν μας πολλὰ διευτυπώθησαν γινῶμαι ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τῶν δύο τούτων συντελεστῶν, τοῦ Οἰκονομικοῦ καὶ τοῦ Τεχνικοῦ καὶ ὅσον ἀφορᾷ ἀκόμη τὴν ἀξιολόγησιν τούτων, τὴν βαθμολόγησιν δηλ. τῆς σημασίας καὶ τῆς ἀποστολῆς ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς Χώρας.

Ἐκ τούτου προήλθον διχογνωμίαι ἢ ἀκριβέστερον πολυγνωμίαι καὶ ἠγέρθησαν ἀντιρρήσεις καὶ ἀμφισβητήσεις, μὴ εὐρίσκουσαι ὅμως τὴν δικαιολόγησιν των εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀλλὰ περισσότερον εἰς τὰς ψυχολογικὰς ἀντιδράσεις τὰς ὁποίας γεννᾷ ἡ διάθεσις νὰ διεκδικῇ ἀπολύτως ὑπὲρ ἑαυτῆς ἐκάστη εἰδικότης τὸν προέχοντα χαρακτηρὰ ἐνὸς προβλήματος καὶ πέραν ἀκόμη τούτου, ἐξ ὀλοκλήρου νὰ τὸ ὑπαγάγῃ εἰς τὴν ἰδικὴν τῆς ἀρμοδιότητα. Ἡ τάσις αὐτῆ τῶν γενικεύσεων,

ἡ ἀσυμβίβαστος ροπή πρὸς τὸ ἀπόλυτον, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ καθολικόν, εἶναι εἰς τὴν φύσιν τῆς φυλετικῆς μας ἰδιοσυγκρασίας καὶ ἐξ αὐτῆς γεννᾶται πάντοτε ἡ γνώριμος χαρακτηριστικὴ τάσις τῆς Ἑλληνικῆς σκέψεως πρὸς τὴν κοσμοθεωρητικὴν σύλληψιν τῶν προβλημάτων, μὲ τὴν ὁποίαν ἕκαστος προβάλλει μίαν προσωπικὴν ἢ ὁμαδικὴν ἀντίληψιν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας διεκδικεῖ τὸ ἀπόλυτον τῆς ἀληθείας. Καὶ ὅσον καὶ ἂν τοῦτο ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς του πλευρᾶς ὑπηρετῇ ἴσως ἄλλους χώρους σκέψεων εἰς τὸν τομέα τῆς πραγματικῆς ἀντιμετωπίσεως θετικῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς εἶναι διὰ τοῦτο περισσότερον ἐπικίνδυνον νὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν **μονομέρειαν ἢ ὁποία βλάπτει**. Καὶ ἡ μονομέρεια τῆς συλλήψεως ὀδηγεῖ εἰς τὴν μονομέρειαν τῶν λύσεων.

Εἰς τὸν οἰκονομικὸν βίον, εἰς τὰ θετικὰ προβλήματα τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς, ὀρθὸν εἶναι νὰ μὴ ὑπερβάλωμεν, οὔτε καὶ νὰ ὑποτιμῶμεν, ἕκαστος κατὰ τὴν εἰδικότητα αὐτοῦ, τοὺς συντελεστάς τούτων, ἀλλὰ ἀπλῶς **νὰ τοὺς μετρώμεν**. Ἡ ἀντικειμενικὴ αὐτὴ **μέτρησις**, θὰ ὀδηγήσῃ ἀσφαλῶς εἰς ὀρθὴν **βαθμολόγησιν** παραγόντων καὶ συντελεστῶν, θὰ διασφαλίσῃ τὴν ἀκριβῆ σύλληψιν τῆς πραγματικῆς εἰκόνας τοῦ προβλήματος καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ διὰ τοῦτο τὴν κατάλληλον ἀντιμετώπισιν του, διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς τὰς καλυτέρας ἐκάστοτε λύσεις.

Εἶναι πλάνη ὅτι τὸ καθολικὸν πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι μόνον **τεχνικόν** καὶ εἰς τοὺς Τεχνικοὺς διὰ τοῦτο, ὡς τοιούτους, πρέπει ἀποκλειστικῶς νὰ περιέλθῃ καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ διακυβέρνησις τῆς. Εἰμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀποκρούσωμεν τὰς πλάνας εἰς τὰς ὁποίας φίνεται ἐν πολλοῖς ἀκόμη νὰ ὀδηγοῦν τοιαῦτα ὑπερβολαί, ὥστε νὰ προκαλεῖται καὶ σύγχυσις ἀκόμη ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀρθὴν τοποθέτησιν, Κράτους καὶ Ἰδιωτικῆς Οἰκονομίας, ἔναντι προβλημάτων ὀργανώσεως σοβαρωτάτης σημασίας.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἄς ἐπιτραπῇ νὰ θίξωμεν ἐνδεικτικῶς τὸ θέμα τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν μεγάλων Ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας. Διαπρέπει ἐκπρόσωποι τοῦ τεχνικοῦ Κόσμου τῆς Χώρας διεξεδίκησαν πολλὰκις δημοσίᾳ τὸν προέχοντα τεχνικὸν χαρακτήρα τῆς τοιαύτης μορφῆς τῆς Ἐπιχειρηματικῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας.

Ἐτροφοδότησαν τοιουτοτρόπως—μίαν παλαιάν—ἄς εἴπωμεν—ἀντιγωνιμίαν μεταξὺ εἰδικῶν καὶ ἀρμοδίων περὶ τῆς φύσεως ἀκριβῶς αὐτῆς τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων καὶ συνεπῶς τοῦ ρόλου των ἐν τῇ Οἰκονομίᾳ καὶ τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου ὀργανώσεως καὶ διοικήσεώς των. Διευτώσωμεν καὶ ἡμεῖς πολλὰκις ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ θέματος. Διὰ τὸν ἀποκρούσωμεν ὑπερβολὰς καὶ νὰ ἐκδηλώσωμεν ἀκόμη τὸ φυσικὸν ἐνδιαφέρον τοῦ παραγνωριζομένου εἰς τὴν περίπτωσιν οἰκονομικοῦ Κόσμου, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος τῆς Χώρας καὶ συνεπῶς τὴν τύχην τῆς Οἰκονομίας τῆς. Διότι πρὸς τὴν Οἰκονομίαν ὁ μὲν Οἰκονομικὸς Κόσμος συνδέεται διττῶς: **Κατ' ἐπιστήμην**, διότι τὴν σπουδάζει θεωρητικῶς καὶ τὴν ἐρευνᾷ μεθοδικῶς.—**Κατ' ἐπάγγελμα δέ**, διότι τὴν ὑπηρετεῖ, τροφοδοτῶν συνεχῶς, διὰ τῶν δυνάμεών του, τὴν στελέχουσιν τῶν τομέων τῆς Ὅπου δὲν συμβαίνει τοῦτο εἶναι διότι, ὅπως ἐτόνισα καὶ προηγουμένως, ὁ ἐμπειρισμὸς καὶ ἡ προχειρολογία, τὰ κατάλοιπα δηλ. τῶν παλαιῶν καθυστερημένων μορφῶν ὀργανώσεως τῆς ζωῆς τῆς Χώρας μας, δὲν παρεχώρησαν

εἰσέτι τὴν θέσιν των εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἑρθολογιστικῆς ὀργανώσεως.

Ὁ Τεχνικὸς Κόσμος τῆς Χώρας, εἶναι ἐπίσης φυσικὸν νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν τύχην τῆς Ἐπιχειρηματικῆς μας Οἰκονομίας. Πλὴν τῶν ἄλλων θεδαίως λόγων καὶ διὰ τὸν κυριώτατον τοῦτον ὅτι αἱ πλείστα μορφὰ αὐτῆς ἔχουσιν τὴν καθαρῶς **τεχνικὴν** των, πλευράν, τὴν **μηχανήν**, τὸ **ἐργοστάσιον**, τὸ **δίκτυον**, καὶ συνεπῶς τὴν **κατασκευὴν**, τὴν **συντήρησιν**, τὸ **σχέδιον**. Ὅ,τι δὲν εἶναι φυσικὸν καὶ δικαιολογημένον, δὲν συμβιβάζεται δηλ. μὲ τὰ πράγματα, εἶναι νὰ διεκδικῆ ἕκαστος τῶν δύο Κόσμων, εἴτε ὁ τεχνικὸς εἴτε ὁ οἰκονομικὸς, τὴν ἀποκλειστικότητα τοῦ μοναδικοῦ συντελεστοῦ λειτουργίας καὶ δραστηριότητος τοῦ ἔργου.

Διότι ὅπως εἰς τὴν Φύσιν καὶ τὴν Ἱστορίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Οἰκονομίαν, ἢ ὅποια ἐνσαρκώνει ἕκαστοτε τὴν πλέον συγχρονισμένην μορφήν τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, τὸ **ἔργον** παριστᾷ τὴν σύμπραξιν ὄλων ἐκείνων τῶν παραγόντων εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ἢ διαμόρφωσιν τῶν ὁποίων ἔφθασε τὸ ὕψος τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Εἶναι διὰ τοῦτο **σύμπτωσις** πολλῶν καὶ ποικίλων συντελεστῶν. Ἐκτίμιμος εἶναι ἢ ὀρθῆ ἀξιολόγησις τῆς παρουσίας ἕκαστου συντελεστοῦ, ἣτις θεδαίως εἶναι διάφορος κατὰ περίπτωσιν, ὥστε ἀναλόγως πρὸς αὐτὴν νὰ ἀκολουθῆ ἢ συγκρότησις, ἢ διοικήσις τοῦ ἔργου, ἢ κατεύθυνσις διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ ἀποτελέσματος εἰς τὸ ὅποιον τοῦτο ἀποβλέπει.

Πολλάκις ἀντιμετωπίσαμεν σύγχυσιν μεταξὺ τοῦ **κέρδους** καὶ τῆς ἐννοίας τοῦ κοινοφελούς ἔργου, διὰ νὰ ἀντιταχθῆ ὅτι ἐκεῖ ὅπου δὲν διώκεται κέρδος, δὲν ὑπάρχει καὶ δίωξις οἰκονομικοῦ ἀποτελέσματος. Πλάνη θεδαίως τοῦτο. Διότι δὲν ἔχει σημασίαν ἢ ἐπιδίωξις ἢ μὴ κέρδους, δηλ. οἰκονομικοῦ περισσέυματος ὑπερβαίνοντος τὸ σύνολον τῆς παραγωγικῆς δαπάνης τοῦ ἔργου. Τὴν ἰδίαν σημασίαν ἔχει, ἴσως καὶ μεγαλυτέραν, ἢ χάριν κοινοφελούς τινός σκοποῦ ἰσορρόπησις τῆς δαπάνης πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ ἔργου, πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, διότι ἡ ἐννοία τῆς ἐπιχειρήσεως δὲν εἶναι πάντοτε κερδοσκοπικὴ. Ἡ πραγματοποιήσις δηλ. οἰκονομικοῦ ἀποτελέσματος δὲν σημαίνει πάντοτε διαφορὰν μεταξὺ κόστους καὶ τιμῆς, δηλ. κέρδους, ἀλλὰ τὴν δυνατότητα τῆς ἀπλῆς οἰκονομικῆς συντηρήσεως τοῦ ἔργου.

Ἡ ἐπιχειρήσις, τὸ ἔργον, ὡς ὠρισμένη μορφή καὶ ἐνεργὸς ἐκδήλωσις τῆς Οἰκονομίας, περιέχει **κατασκευὴν καὶ οἰκονομικὸν ὑπολογισμόν**, διότι πλὴν τῆς **τεχνικῆς** ἔχει καὶ **ἐκμετάλλευσιν**, ἐφ' ὅσον πάντοτε ἀποβλέπει εἰς ἕνα **οἰκονομικὸν ἀποτέλεσμα**.

Οὐδεὶς θεδαίως δύναται νὰ ὑποτιμήσῃ τὸν σπουδαῖον ρόλον τοῦ Τεχνικοῦ Κόσμου τῆς Χώρας εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ζωτικῶν προβλημάτων τῆς ἀρμοδιότητός του καὶ τὰς μεγάλας καὶ ἐξόχους ὑπηρεσίας του, ἰδίᾳ εἰς τὴν Χώραν μας, ἔνθα ἐπίλεκτος εἶναι ἢ συγκρότησις του καὶ ἕνα ἀξιολογώτατον Ἰδρυμα Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὕψωθὲν μέχρι τῶν ἀρίστων τοῦ Κόσμου, τιμᾷ τὴν ἐκπαιδευτικὴν ὀργάνωσιν τῆς Χώρας καὶ τὸν ἐπιστημονικὸν τῆς ἐξοπλισμὸν.

Εἶναι ὁμως λυπηρὸν ὅτι εἰς τὸ θέμα τοῦτο τῆς ἐπιβεβλημένης συνεργασίας τῶν δύο μεγάλων Ἐπιστημονικῶν καὶ Ἐπαγγελματικῶν Τάξεων τῆς Χώρας, ὑπὸ πίπτουν τινὲς εἰς πλάνας καὶ ἀφίνου νὰ ἐκπορεύονται, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς των, ἀντιλήψεις τοῦλάχιστον βλαπτικαί. Θέλουν παντοῦ μόνον τοὺς **Τεχνικοὺς**. Παρα-

γνωρίζεται τοιουτοτρόπως: 1) "Ότι ή κατασκευή είναι θέμα μικτού χαρακτήρος, **οικονομοτεχνικόν**. Διότι τής εκτελεσθησομένης κατασκευής προηγείται ή περί του έργου **οικονομική μελέτη**. Έπακολουθεί ή **τεχνική μελέτη** τούτου, ή **εκτέλεισις** και έν συνεχεία, ή **οικονομική — πάλιν — εκμετάλλευσις** τής κατασκευής δηλ. ή Έπιχείρησις, ή διώξις του **οικονομικού αποτελέσματος**. Συνεπώς υφίσταται πλήρης σύμπραξις και άμοιβαία κατ' ανάγκην άλληλεξάρτησις των δύο παραγόντων — συντελεστών — του οικονομικού και του τεχνικού. Παραγνωρίζεται 2) ότι ή **ευθύνη τής εκμεταλλεύσεως** τής κατασκευής, τής οικονομικής αξιοποιήσεως του **τεχνικού έργου**, άνήκει αποκλειστικώς εις τόν Οικονομολόγον, τόν Οικονομικόν Έπιστήμονα, διότι αυτός θά κατευθύνη τήν οικονομικήν λειτουργίαν του έργου, εφαρμόζων τās κατά περίπτωσιν οικονομικάς αρχάς και μεθόδους. Η εκμετάλλευσις, συνεπώς, είναι θέμα καθαρώς οικονομολογικόν και ώς τοιοῦτον τής αποκλειστικής άρμοδιότητος του Οικονομικού Έπιστήμονος.

Είς δλας τās προηγμένας εις δργάνωσιν και μέσα Χώρας ή σύμπραξις των δύο παραγόντων, οικονομικού και τεχνικού και ή άπόλυτος συνεργασία των έν τῇ πράξει είναι ήδη επιβεβλημένη. Διότι άκριθώς άποτελεῖ άπαίτησιν τής συγχρόνου μορφής του πολιτισμοῦ, οστις κατ' έξοχήν εκφράζει, με τὰ συνεχῆ του **επιτεύγματα**, τήν λειτουργίαν του δικαδικού τρύτου μηχανισμού τής ανθρωπίνης δραστηριότητος.

Δέν νομίζομεν ότι είναι ανάγκη και εις τούτο ή ιδική μας Χώρα νά χρειασθῆ άγώνα δια νά προσαρμοσθῆ πρὸς δ,τι: άλλαχού θεωρεῖται έξ αὐτῶν τούτων των πραγμάτων επιβεβλημένον.

Με πολλήν επιφύλαξιν θά έπρεπε οί Τεχνικοί νά ατενίζουσι και πρὸς αὐτὸ τὸ τεχνικόν φαινόμενον τής εποχῆς μας καθ' έαυτό. Διότι βλέπομεν ήδη και ὑπὸ τήν άποψιν ταύτην συζητεῖται ήδη παντοῦ, τὸ πρόβλημα, ότι ή τεχνική πρόοδος δημιουργεῖ και φέρεει μεθ' έαυτῆς σωρείαν άλλων προβλημάτων, ήθικῶν και οικονομικῶν, σχετιζομένων με τόν άνθρωπον και τήν ήθικήν του άξίαν, αλλά και με αὐτήν τήν ὑπόστασιν του ώς οικονομικής και επαγγελματικῆς μονάδος τής κοινωνικῆς ενότητος. Τὸ παλαιὸν εκείνο ζήτημα τὸ ὁποῖον προέκυψεν ἀπὸ των πρώτων σιγῶν τής εμφάνισεως των πρώτων μηχανῶν, δέν απέβαλε τήν σημασίαν του παρ' δλας τās μεγάλας μεταβολάς αἱ ὁποῖαι έκτοτε μετέβαλον τήν μορφήν και τὸ είδος των οικονομοτεχνικῶν σχέσεων και τās μεθόδους των συναλλαγῶν. Έμφανίζεται εις τήν εποχήν μας, ή ὁποία κατ' έξοχήν σημειώνει αλλαγὰς πρὸς τήν αδυσώπητον τεχνικήν πρόοδον, έξ ἴσου ἴσως και περισσότερο δξύ. Καί δρθώνει μεγάλα άκόμη τὰ έρωτηματικά εκείνα, πῶς θά αντιμετωπισθῆ τὸ πρόβλημα τής εκτοπιζομένης ανθρωπίνης εργασίας, ή δυνατότης τής περαιτέρω απορροφήσεώς της, ἴδια εις τās ὑποαναπτύκτους Χώρας, διότι οὔδεις λησμονεῖ ότι πέραν των μεγάλων πλεονεκτημάτων τής συγχρόνου φύσεως τής τεχνικῆς πρόοδου, του αυτοματισμοῦ λεγομένου, ώς είναι τὸ χαμηλὸν κόστος και ή ποιοτική βελτίωσις του είδους, συνεπέρχεται και τὸ μέγα πρόβλημα τής ανεργίας και τής ὑποαπασχολήσεως των τάξεων εκείνων αἰτινες ὁμως άποτελοῦν τήν βάση τής καταναλώσεως, τήν αγοραστικήν δύναμιν.

Εάν τὸ πρόβλημα τής εποχῆς μας ήτο μόνον τεχνικόν, ὑπὸ τήν αποκλει-

στεικὴν ἔννοιαν τῆς τεχνικῆς προόδου, δὲν θὰ ἀπετέλει κἂν πρόβλημα ἢ ἀποθέσις τῆς δημιουργικῆς ἐπινοήσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ὁποῖαν οὗτος συνεχῶς ὑποτάσσει εἰς αὐτὴν τὰ πάντα καὶ κυριαρχεῖ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, καλλιεργῶν οὕτω τὴν μόνην ἀληθῆ σχέσηιν του πρὸς τὴν Θεότητα. Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα ἀκριβῶς γεννᾶται διότι τὸ τεχνικὸν φαινόμενον τῆς ἐποχῆς μας, εἶναι καὶ ἡ πηγὴ τῶν μεγάλων προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου φύσεως οἰκονομικῆς, ἀφοῦ ἡ τεχνικὴ ἐπηρεάζει κατὰ πρῶτον λόγον τὴν Οἰκονομίαν καὶ τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις. Καὶ πέραν τούτων, προβλημάτων ἀκόμη τεραστίας ἠθικῆς σημασίας. Διότι δὲν ἐξαντλεῖται ἡ ὑπόστασις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ ἐξοικονομήσῃ, μὲ ὀλιγώτερον κόπον καὶ περισσότερον ἀποτέλεσμα, τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς του καὶ νὰ διασφαλίσῃ τὰ τεχνικὰ ἐκεῖνα μέσα μὲ τὰ ὁποῖα πολλαπλασιάζωντας τὰς φυσικὰς του δυνατότητας καὶ χρησιμοποιῶν ὀλοὲν καὶ περισσότερον τὰ τεράστια ἀποθέματα τοῦ μηχανισμοῦ τῆς Φύσεως, θὰ ἐξυψώσῃ τὰ ἐπίπεδα τῆς ζωῆς του. Πολλάκις ὑφίσταται ὁ ἴδιος δυσμενῆ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἰδίων ἐπινοήσεων, ἀναγκαζόμενος νὰ χαλιναγωγῆσῃ τὴν πρόοδον τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος ἐν τούτοις ἐπιτελεῖ.

* * *

Πρὸς τὸ θέμα τῆς ὀργανώσεως τῆς Οἰκονομίας ἀμέσως θεαίως συνάπτεται τὸ πρόβλημα τῶν φορολογικῶν αὐτῆς σχέσεων πρὸς τὸ Κράτος. Διότι πρόβλημα σημαντικὸν ἐνώπιον τοῦ ὁποίου τίθεται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τὸ αἷτημα τῆς ἀνασυγκροτήσεως εἶναι ὁ βαθμὸς εἰς τὸν ὅποιον θὰ περιορισθοῦν ἢ θὰ ἀναπτυχθοῦν αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις τῶν πολιτῶν πρὸς τὸ Κράτος, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰς σχέσεις τὰς ὁποίας δημιουργεῖ ἡ ἐκ μέρους ἐκεῖνου ἀσκήσις τῆς **φορολογικῆς** **τοῦ ἐξουσίας**.

Αὕτη πρέπει νὰ ἐναρμονισθῇ πρὸς τὸν προσδιορισμὸν τῆς φοροδοτικῆς ἐκαστότητος, ὥστε ἡ ὑποχρέωσις συμμετοχῆς εἰς τὰ κοινὰ βάρη νὰ μὴ παρεμποδίξῃ τὴν συνεχῆ καὶ ἔντονον ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος.

Τὸ Κράτος, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ρόλου εἰς τὸν ὅποιον ἐτοποθέτησεν ἡ σύγχρονος κοινωνικὴ πραγματικότης, πρέπει νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν διάθεσιν τῶν ἐν τῇ Χώρα κεφαλαίων πρὸς ἐπαύξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ διὰ τῆς φορολογικῆς του πολιτικῆς εἰς τὴν δικαιότεραν κατανομὴν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου.

Οὕτω καὶ τὰ δημόσια οἰκονομικὰ θὰ ἀποκτήσουν ζῶν καὶ ὁ φόρος θὰ προσλάβῃ ὡς πρέπει, τὸν σκοπὸν ἐνὸς μέσου πρὸς κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν χωρὶς βιαίους συγκλονισμούς.

Διὰ τὴν ἀσκηθῆναι ὁμοῦς ἐπιτυχῆς φορολογικῆς πολιτικῆς προέχει ἡ ἀναδιοργάνωσις τῶν Φοροτεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν, καὶ διότι μόνον μία συστηματικὴ «ἀρτίως» ὀργανωμένη Φοροτεχνικὴ Ὑπηρεσία δύναται ἐπὶ τέλους νὰ συλλάβῃ τὰ ὑπάρχοντα εἰσέτι περιθώρια ἀμέσου φορολογίας.

Ἡ ἀρτία φοροτεχνικὴ ὀργάνωσις θὰ ἐξυπηρετήσῃ οὕτω τὴν γενικὴν καὶ δικαίαν ἐπιβολὴν τῆς ἀμέσου φορολογίας, ἣτις ὡς σύστημα φορολογικῶν περισσότερον παντὸς ἄλλου ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης. Διότι συμβιβάζεται μὲ τὸ ζωηρὸν αἷτημα τῆς κοινωνικῆς συνειδήσεως περὶ δικαίας συμμετοχῆς εἰς τὰ δημόσια βάρη. Οὐδένα διὰ τοῦτο δικαιολογητικὸν λόγον θὰ

είχεν οιαδήποτε απομάκρυνσις ἀπὸ τοῦ συστήματος τῆς ἀμέσου φορολογίας καὶ μάλιστα μὲ τὸ προβληθὲν κατ' ἐπανάληψιν ἐπιχειρήμα τῆς καταδειχθείσης ἀδυναμίας τοῦ Κράτους νὰ τὴν ἐπιβάλλῃ καὶ τῆς ἀνάγκης συνεπῶς νὰ καταργηθῇ καλυπτομένων τῶν ἐκ τούτου κενῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τῆς ἐμμέσου φορολογίας.

Οὐδείς θεβαίως ἀρνείται ὅτι ἡ ἔμμεσος φορολογία προσφέρεται ὡς σύστημα εὐχερὲς καὶ ἐλάχιστα δαπανηρὸν εἰς τὸ ἔργον τῆς θεβαίωσεως καὶ εἰσπράξεως, ἔναντι τοῦ μειοεκτιμήματος τῆς ἀμέσου εἰς τὰ μεγάλα ἔξοδα θεβαίωσεως καὶ εἰσπράξεως, εἰς τὴν ἀντιοικονομικὴν ἀπασχόλησιν Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ τοῦ παραγωγικοῦ Κόσμου.

Τοῦτο ὅμως, χωρὶς νὰ θίγῃ τὸν δικαιολογητικὸν λόγον τοῦ συστήματος ἢ νὰ προδίδῃ ὀργανικὴν του ἀτέλειαν, δικαιολογεῖ ἀντιθέτως τὴν ἀναδιοργάνωσίν του.

Ἐκ τῆς ἐν γένει ἀναδιοργάνωσεως τῶν Φοροτεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Κράτους θὰ προκύψῃ δυνατότης αἰσθητῆς μειώσεως τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν.

Εἶναι δὲ ἀναμφισβήτητον, Κύριοι, ὅτι σοβαρώτατον ἐμπόδιον εἰς τὴν οικονομικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Οἰκονομίας, εἰς τὴν παραγωγικὴν τῆς συνεπῶς δραστηριότητα, εἶναι ἡ καταθλιπτικὴ φορολογία ἢ ἀνατρέπουσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιβεβλημένης ἰσοτιμίας μετὰ τῶν ὀριζομένων ὑποχρεώσεων καὶ τῆς φοροδοτικῆς ἰκονότητος τῶν ὑποχρέων.

Συμφέρον συνεπῶς τοῦ Κράτους εἶναι πρωτίστως ἡ ἀναδιοργάνωσις τοῦ μηχανισμοῦ μιᾶς τόσοσν σοβαρᾶς πηγῆς χρηματοδοτήσεως του.

Θὰ ἐπιτύχῃ οὕτω διπλοῦν ἀποτέλεσμα, ἀφ' ἑνὸς τὴν δυνατότητα μειώσεως τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν αὐξήσιν τῆς ἀποδόσεως καὶ τὴν μείωσιν τῆς φοροδιαφυγῆς. Διότι διὰ τῶν ὑψηλῶν φορολογικῶν συντελεστῶν, πλην τῆς ἐξασθενήσεως τῶν οικονομικῶν κινήτρων ὑποβοηθεῖται καὶ αὐτὴ ἡ φοροδιαφυγὴ ὡς διέξοδος ὥστε τὸ ἐκ τούτων ὄφελος, ἐξουδετερούμενον καὶ αὐτὸ, νὰ καθίσταται πλασματικόν.

Χῶροι πολὺ ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου ἀναπτύξεως τῆς Οἰκονομίας των προσήρμωσαν ἐν τούτοις τοὺς φορολογικοὺς των συντελεστὰς πρὸς τὴν πραγματικὴν ἀντοχὴν τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, τοὺς ὁποίους ἐν τούτοις εἶχον αὐξήσει προηγουμένως, εἴτε διὰ τὴν καταπολέμησιν πληθωρικῶν πιέσεων, εἴτε καὶ ἐκ λόγων πολιτικοῦ προγραμματισμοῦ εἰς τὸ κοινωνικὸν ζήτημα.

Ἀποτελεῖ θεβαίως ἀρχὴν ὅτι ἡ φορολογικὴ ἠθικὴ εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογος πρὸς τὴν στάθμην τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως. Ἀνεξαρτητῶς ὅμως τούτου εἶναι γεγονός ὅτι ἡ διαφυγὴ ἐνὸς σημαντικοῦ ποσοστοῦ φορολογητέας ὕλης εἰς τὴν Χώραν μας ὀφείλεται εἰς βαρεῖαν φορολογίαν καὶ ὅτι ἡ φοροδιαφυγὴ αὕτη αὐξάνει καὶ κατὰ τὸ ποσοστὸν ἐκεῖνο τῶν εὐσυνειδήτων, ἄς εἴπωμεν, φορολογουμένων, οὔτινες διὰ νὰ μὴ περιέλθουν εἰς μειοεκτικὴν θέσιν οἰκονομικῶς ἔναντι τῶν φοροφυγᾶδων, τοὺς ἀπομιμοῦνται.

Ἐκτὸς δὲ τοῦ καθαρῶς δημοσιονομικοῦ ἀποτελέσματος τῆς φοροδιαφυγῆς ὑποβοηθεῖται θεβαίως δι' αὐτῆς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀδίκου ἀνισότητος εἰς τὴν κατανομήν των δημοσίων βαρῶν.

Ἡ ἀντιμετώπισις φαινομένων τοιούτων δὲν εἶναι ποτὲ λυσιτελῆς ἀλλὰ καὶ

σκόπιμος, διὰ τὸ δικωκόμενον ἀποτέλεσμα, διὰ μέτρων ἀστυνομικοῦ χαρακτήρος.

Τοιοῦτος δὲ ἀναμφισβητήτως εἶναι ὁ χαρακτήρ τῆς νομοθετικῆς ἀντιμετώπισεως τοῦ πράγματος διὰ ποινικῶν κυρώσεων, χαρακτήρος ἐντυπωσιακοῦ, διὰ τῶν ὁποίων ἀποβλέπομεν εἰς τὸν ψυχολογικὸν κυρίως πανικὸν τῶν φορολογουμένων.

Τὸ φορολογικὸν πρόβλημα θὰ ὑφίσταται πάντοτε εἰς ὅλην του τὴν ὀξύτητα καὶ δὲν θὰ τὴν ἀποβάλλῃ ποτέ, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξουδετερωθῇ ἡ ἀντίληψις ὅτι καὶ ἄδικος καὶ ἄνισος εἶναι ἡ ἐπίπτωσης τῶν φορολογικῶν βαρῶν, ὅταν δηλ. πράγματι θὰ παύσῃ νὰ εἶναι καὶ ἄδικος καὶ ἄνισος.

Ὅταν ἡ ἀντίληψις αὐτὴ ἀρθῇ καὶ μεταβληθῇ μάλιστα εἰς πίστιν, ὅτι ἴση καὶ δικαία εἶναι ἡ μεταχείρησις τῶν πολιτῶν καὶ ὅτι ἡ διαφυγὴ τῶν ὑποχρεώσεων δὲν εἶναι προνόμιον ἀσκούμενον ὑπὸ ὀρισμένων μόνον ἐπιτηδείων, οὔτινες μάλιστα καὶ ἐπιτυχάνουν τὴν νομιμοποίησιν αὐτοῦ οὐσιαστικῶς, ἀλλὰ πράγματι δικωκόμενον καὶ τιμωρούμενον ἀδίκημα, ἀφοῦ ὁμοῦ προηγουμένως τοῦτο θὰ παύσῃ ν' ἀποτελῇ κατ' ἀνάγκην καὶ τὸ ἀξιοκατάκριτον μὲν φυσικὸν ὁμοῦ καὶ ἐξ ἀπογνώσεως μέσον ἀμύνης καὶ τῶν εὐσυνειδήτων πολιτῶν, ἄδικον εἰς ἄρα τῶν συνόλων διεξόδον ἐναντίον τῆς φοροπίεσεως. Τότε θὰ ἔχωμεν συνειδήσιν φορολογικὴν.

Χωρὶς δὲ τὴν σύμπραξιν τῆς φορολογικῆς συνειδήσεως οὐδέποτε θὰ δυναθῇ τὸ Κράτος, μὲ ὁσαυδήποτε καὶ οἰκωδήποτε μέτρα, ἐπιτυχῶς νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν δημοσιονομικὴν του πολιτικὴν.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν μείωσιν τῶν συντελεστῶν τὸ Κράτος φρονοῦμεν ὅτι δύναται νὰ χωρήσῃ χωρὶς οὐδένα δισταγμὸν εἰς αὐτὴν, ρυθμίζον τὸ ὕψος τούτων συμφώνως πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς οἰκονομίας καὶ τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς. Ὅ,τι ἐσχάτως ἐγένετο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπαρκές. Τὸ Κράτος πρέπει νὰ προχωρήσῃ ἔτι περαιτέρω πρὸς μίαν ριζικὴν εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἀναθεώρησιν τῆς πολιτικῆς του.

Διὰ τὴν μείωσιν τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν, ὑφίστανται ὅλοι αἱ προϋποθέσεις, ὡς προείπομεν. Τὴν εὐνοεῖ ἀκόμη ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἐκ τῆς ὁποίας προκύπτει μία αὐτόματος αὔξησις φορολογικῶν προσόδων. Μέρος τῆς φορολογικῆς αὐτῆς ὑπεραξίας θὰ πρέπη νὰ διατίθεται διὰ τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν εἰς τὸν φόρον εἰσοδήματος. Τοιαύτην διάθεσιν ἐπιβάλλει ὅχι μόνον ὁ βαθμὸς ἀναγκῶν τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ συμφέρον τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον εὐεργετικὸς θὰ εἶναι ὁ ἀντίκτυπος ἐκ τῶν συνεπειῶν τὰς ὁποίας θὰ ἐπιφέρῃ ἡ μείωσις τῶν συντελεστῶν εἰς τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα, εἰς τὸν ὄγκον παραγωγῆς καὶ ἀποταμιεύσεως καὶ εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς φοροδιαφυγῆς, ὅστις κατ' ἀνάγκην θὰ ἐπέλθῃ ἐκ τοῦ σεβασμοῦ τῆς φοροδοτικῆς ἱκανότητος τῶν ὑποχρέων.

*
* *

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, Κύριοι, ὅσα κατ' ἐπανάληψιν ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ὑπεστηρίχθησαν νὰ εἶχον ἤδη μεταβληθῇ εἰς συγκεκριμένην πολιτικὴν τοῦ Κράτους. Θὰ ἱκανοποιούντο τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐκεῖνοι, οὔτινες ἐδαρύνθησαν νὰ τὰ ἀκούουν καὶ τὰ θεωροῦσι διὰ τοῦτο ὡς δευτερευούσης πλέον σημασίας, ὅχι θεδαιῶς διότι ἐμετρήθησαν πενιχρὰ τὰ ἀποτελέσματά των ἐκ τῆς γενομένης τυχόν

εφαρμογής των άλλά διότι έγιναν πλέον πολύ γνωστά, ως συνεχώς επαλαμβανόμενα, αλλά μόνον θμως επαλαμβανόμενα.

Είς τὸ θέμα μας παραμένει τὸ ἐρώτημα: Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνετα: λόγος περὶ ἀνορθώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, περὶ ἀξιοποιήσεως, περὶ αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος καὶ νὰ μὴν ἔχη ἀκόμη ὀργανώση τὸ Κράτος ὀρθολογικῶς καὶ μὲ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τὸ σύστημα καὶ τὴν μέθοδον λειτουργίας τοῦ φοροτεχνικοῦ τοῦ μηχανισμοῦ, τὰς Φοροτεχνικὰς τοῦ Ὑπηρεσίας **καὶ νὰ μὴν ἔχη κριθῆ εἰσέτι ἕως ποῦ, εἰς μίαν Οἰκονομίαν ἐλευθέραν, συγχωρεῖται αὐτὴ ἢ ἐλευθερία νὰ περιορίζεται**, ἐνῶ συγχρόνως ἐξαιρεται ἢ ἀνάγκη τῆς ἀναπτύξεώς της, ἀλλὰ δὲν μετράται ἢ ἀντοχή τοῦ ἰδίου αὐτῆς δυναμικοῦ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐπίθεσιν τῶν βαρῶν μὲ τὰ ὅποια ἐκ τῶν ἄνω βαθμολογεῖται ὁ ὄγκος τῶν ὑποχρεώσεών της.

Δὲν νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ προχωρήσωμεν πολὺ πέραν ἀπὸ τὰ ἀπλᾶ αὐτά, διότι εἰς αὐτὰ προσέκρουσαν πάντοτε καὶ ὑπέκυψαν μεγαλεπήβολα σχέδια, ἀλλὰ καὶ ἀξιόλογοι προσπάθειαι. Καὶ πολὺ ἐκ τούτου ἐκακοπάθησεν ὁ Τόπος.

Πρέπει νὰ ἐπιμένωμεν εἰς αὐτὰ τὰ ἀπλᾶ καὶ νὰ παραμεινώμεν, ὑπέρμαχοι τούτων. Ἐως ὅτου αὐτὰ τὰ κλασσικὰ καὶ «χιλιοεπιπωμένα» γίνουσι πραγματικότης.

Ὁ Ἐπιστημονικὸς κόσμος τῆς Χώρας πιστεύομεν ὅτι θὰ προσφέρει μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Τόπον, συντελών διὰ τῆς στάσεώς του, νὰ πείσῃ τὸ Κράτος νὰ ἀκολουθῆ πάντοτε τὴν ὁδὸν τῆς ἐκτιμήσεως πρὸ παντὸς τῆς Ἑλληνικῆς πραγματικότητος, ἐντὸς τῆς ὁποίας διαμορφοῦνται αἱ συνθήκαι τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας. Καὶ νὰ βοηθήσῃ, διὰ τῶν προσπαθειῶν του καὶ τῶν ὑποδείξεών του, ὥστε νὰ μὴ ἀπολέσωμεν τὸν ἔλεγχον τῶν γεγονότων.

Ἡ Ἐπιστήμη εἶναι πάντοτε ὁ καλύτερος σύμβουλος τῆς πολιτικῆς εἰς ὅ,τι ὁ ψυχρὸς ὑπολογισμὸς ἔχει περισσότερον τὴν θέσιν τοῦ ἢ ἡ ἠρωϊκὴ φαντασία.

Καὶ τοῦτο εἶναι πρὸ παντὸς τὸ ἐπίπεδον τῶν καθημερινῶν σχέσεων τῆς ζωῆς μὲ τὰς ὁποίας συνάπτονται τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ἐνεργείας καὶ οἰκοδομεῖται τὸ παρὸν καὶ παρασκευάζεται θετικῶς ἕνα καλύτερον μέλλον. Ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Λογικὴ πρέπει νὰ λάβουν τὴν θέσιν των εἰς ὅλα τὰ προβλήματα τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐκτοπισθοῦν τὰ κατάλοιπα, ὅπου ὑπάρχουν, τοῦ ἐμπειρισμοῦ καὶ τοῦ ἐρασιτεχνισμοῦ.

Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, περιορίζοντες κάπως τὰς φιλοδοξίας των, ἄς συγκεντρωθοῦν περισσότερον καὶ ἄς καταδεχθοῦν μέχρις ἐνός, ἕκαστος εἰς τὸν τομέα τῆς ἀρμοδιότητός του, νὰ ὑπηρετήσουν τὰ ἀπλᾶ ἀλλὰ μεγάλα διὰ τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς, προβλήματα τοῦ Τόπου. Ἄς ἀναλώσωμεν ἐκεῖ μὲ ἐπιμονὴν τὰς δυνάμεις των καὶ τὴν ὑπόστασίν των. Τί ἀξία ἀπομένει διὰ τὰς βαθείας κοσμοθεωρητικὰς ἐνασχολήσεις, ὅταν ὁ Τόπος ἔχει ἀκόμη ἀνάγκην, εἰς ὅλα, τῶν καλῶν ποιμένων καὶ τῶν ἀπλῶν λύσεων.

Τοῦτο εἶναι σήμερον τὸ χρέος καὶ τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν ζωὴν.

Καὶ εἶναι χρέος μέγα.

Καὶ γίνεται μέγιστον, διότι εἶναι Ἑλληνικόν.